

Sudna Diena.

Paraszė angliskoj kalboj Edvardas Young'as, Lietuviszkai sudėjo Laurinas Ivinskis.

PAAUKAVYMAS VERTIMO

Kuning. I. Oginskiui.

SZVIESIAUSIASIS JO MYLISTA KUNINGAIKSZTI.*

Neszu Baltijos szalies gyventojo
Giesmes su verksmu ir baime skaitytas,
Už kurias garbės vainiką dastojo,
— Priimk lietuvių kalboj iszguldytas.

Kas linksmą dvasią tur nog prigimimo,
Tasai ir linksmas giesmes gal giedoti;
Young'as, terp sunkių vargų prispaudimo,
Viens kapus lankė neliaudams raudoti;

Drąsiai veizdėdams ant laiko toliausio
Rodo jis, duszioms kaip amžybėj klosis,
Pagarsin' žodį Dievo galingiausio
Ir kas su visa pasaule stosis.

Tegul mus broliai apie dieną sudną
Beskaitant baimės dvasia prisipildo,
O atsiminus jos paveikslą liudną,

* Paaukavo Laurynas Ivinskis szį giesnių vertimą kunigaikszėziui Irenėjui Oginskiui, tikėdamasis, kad anas dapačės jas iszduoti. Giesmės, iszties perėję jui buvo per Vilniaus cenzurą ir butu buvę iszduotos, jei tuom tarpu mas toliai nebutu uždraudę lietuviszkąją spaudą.

Pageidimus lai savuosius nutildo.
Per dorą rasztą Szventa Dvasia kalba,
Kaip rintam žmogui ans gal nepatikti?
Skaitant, apsvarstęs visą žodžių svarbą,
Galės nevienas geresniu palikti.

O kad tą naudą atneszti galės'me:
Doroj pakelsim skaitytojų szirdis,
Saldžiausią džiaugsmą savyj' apturės'me,
Visi troszkimai tad mus iszsipildys.

Dangaus karalystėj bus jug didesnis
Tas, kuris moka kaip Dievą mylėti.
Tas pasirodys už žvaigždes szviesesnis,
Kurs varguos trokszta artymui padėti.

Kurs meilia szirdžia ant artymo žiuri,
Platin' terp brolių mokslą, apszvietimą,
Ans da gyvendams mokestį apturi,
Garbės vainiką ant žemės atsypa.

Tau mano pirmas darbas, mielas pone,
Prigul, dėl brolių kaimiečių sudėtas,
Jei apie juos atmys tavo malonė,
Atminims garbe bus gausiai mokėtas.

Taigi aukauju tau giesmes garsingas
Szviesiausią vardą padėdams ant pradžios.
Tikiuos, aukavims tas bus man naudingas,
Jis bus darban manę traukianczios vadžios.

Per Sutvertojo sviete palikimą,
Žmogus negali gyventi sav vienas...
Brolis nog brolio aptur padėjimą.
Paszelpą žmogus turēt tur kiekvienas:

Artojas darbo vaisiaus neregėtų,
Dievo padėjims nog jo jei atstotų.
Mokslai ant svieto kilti negalėtų,
Jei turtingiejie pagelbos neduotų.

Man-ding, jog laikas dėl manę laimingas,
Kad tav aukauju giėsmes pagarsjtas;
Nors anos trumpos, bet kad yr' verksmingos,
Gal atneszt naudą ir trumpai raszytos.

Pratartis.

Edvardas Young'as, Anglijos gyventojas, vienas tarp garsin-
giausių rasiučių, kurie savo tėvainystę ir pradžia šio amžiaus
pagarsino, turėdamas karsztą szirdies pajautimą, nog prigimimo
duotą, apturėjo pagirtiną dalyką, giesmes raszyti. Bet ta igim-
toji dovana rodė, jog reikėjo tiktai sulaukti didelio szirdies suspau-
dimo, idant parodyti, kokią ansai žmogus turėjo savyje galybę
prie augsztų rasztų. Staiga ir netikėtai vienu po antru
prispaustas skaudžiai priepuoliais, senatvės dienose, nės jam kuo-
ne vienu laiku numirė pati ir vaikai, inpuolė Young'as į verksmin-
gą, pilną aszarų, gailestį: szirdis skaudžiai sugilo, o nebgalėda-
mas turėti atsilsio, vaiksztinėjo po kapus patsai vienas raudoda-
mas po numirimui savo mylimiausių, o per tai amžiną sau mina-
vonę užsipelnė. Jo nakties raudų, tai yra, per naktis raudojimų,
niekas negali atsiskaityti. Tasai gyvumas, ta ugnis deganti jo
karsztos dvasios, ką nepigu yra rasti kitose giesmėse, saldžiausių
pajautimu sugraudina szirdį skaitytojaus. O kaip malonu yra rau-
doti su aszarojancziu Young'u! Pametęs kelią kitų rasiučių,
Young'as siekėsi savo proto, o tokiu budu pirmą tarp kitų už-
ėmė vietą. Gerai tarydamas apie žmogų, netikėjo sziantien pa-
sakojantiems, jogei jau nebegalima rasti neapraszytą dalyką. Young-
ga's sutvėrė mažne naują daigtą ir patsai isz savęs parodė kokią
turi galybę žmogaus dvasia, gerai vartojanti savo ygimtas dova-
nas.

Isz daugybės Young'o gražiausių rasztų uždėjom sav iszgul-
dyti ant lietuviszkai-žemaitiszko liežiuvio „Sudną dieną“. Dėl
geresnio iszsipildymo ir insidėjimo į szirdį tų giesmių apie
„Sudną dieną“, pasiklausykime ką raszo J. Merieras.* Paveikslas
sudnos dienos didžiausių ir augszcziausių yra už visus kitus, kuriuos
tiktai kada noris žmogaus apsakyti galėjo žodžiai. Taip yra didis,
teip skaistus, teip galingas, jogei turi buti dalyku visos pasaulės.
Visų szirdys ir visų saužinė bus regėta tarp susirinkimo giminių
visos žemės; pikti minėjimai ir peržengimai bus parodyti vi-
sų akyse, o tasai, kuris garbę, szventybei prigulinczią, sau buvo
įsakęs duoti, paliks ant amžių sugėdytas.

* *Monbonnet de nuit* Dr. 1. — 12.

ir nējokis apgavimas apmainyti, nei apsukti negalēs. Parodys prakēikimā piktiems, o geriems užmokestį. Teisybē, szviesybēje savo surēdymų, mažiausią szalį szirdies paslēpimų apszvies: nekaltas neteisiai kitā kartā apsudytas, dabar akyse viso susirinkimo pilnu palieka dangiszko džiaugsmo, o piktadējas, kaltybēse paskendęs, iszgirs anā dienā, jog Sudžia – Dievas iszduoda ant jo amžinā prakēikimā. Regēs aiszkiai visus savo piktus darbus. Melagystē prapuls ant visos žemēs. Tamsybēs bus iszganiotos. ir nebepaliku jau mažiausio szeszēlio. Anoji diena pastatys priesz akis kiekvieno, ką Sudžia turēs isztarti. Gausingas užmokējimas per garbę už praējusius vargus, kuriuos dori žmonēs nukentējo. Matomas apsireiszkimas to, ką paslēptas apjieszkojimas tarydavo, jog kaltybēs paliks užmirsztom kapų tamsybēse. Visi pikti darbai iszeis isz prapulties ir atsistos prie veidrodžio teisybēs. Dievas, kurio pažvelgimas kaipo žaibų tvyskējimas prakeiks arba pagarbys. Karalius su paskucziausiu vargdieniu bus sulygytas. Tuszczia didystē ir žmonių galybē paliks pragaiszyta, o ginklai sutrupyti. Ranka, kuri paduoda vandens indelį isz malonies troksztantiems gerti, brangesnē dabar pasirodo už anā rankā, kuri stebuklingiausią minavonę pastatē, praradusi augsztā mokslā. Ar galima rasti didesnį, puikesnį ir teip pagarbytā iszradimā, o tuomi pat, tvirtesniai pakeliantį szirdyje norā prie pagirtų darbų, prie atvertimo nog peržengimų, dėl privertimo žmogaus ant atminties ateinanczio amžiaus, apie kurį taip tankiai užmirszta. Argi rasime rasztuose Homero, Horaco, Virgiliaus ir kurio noris kito senovēs arba naujos gadynēs giesmių raszytojo, tokį paveikslā, kuris galētų buti teip regimai prilygytu prie skaistingiausios didybēs paveikslo „Sudnos dienos“.

Augszcziausias žmonių Sudžia kožnam žmogui perstatys aiszkų paveikslā viso prajējusio ant žemēs gyvenimo, o paveikslā tikrā, paveikslā gyvā. Paveikslā! kurio jau melagystēs žodžia-

Giesme pirmoji.

Ipsa pater media nimbrorum in nocte corusca
Fulmina mollitur; quo maxima notu
Terra tremit, fugere ferae et mortalia corda
Per gentes humilis stravit pavor. . . .

Virgilius.

Tegul giesta mokįti vadovus galingus,
Tegul kitų apsako darbus stebuklingus,
Tegir'garsius karalius ir anų didybę,
Norint skaiszcziai rodytą, bet gaisztos tusztybę;
Asz ant amžio busianczio pažvelgsiu toliausio
Ir visos pasaulės mirimo baisiausio,
Ant paskucziausių dienų drąsiai paveizdėsiu
Ir skaudžiausią iszgąstį in szirdį indėsiu.
Verksmingesnės, liudnesnės nėra vietos,
Kaip – kur žmonių mil'jonų plust kraujas pralietas, -
Asz liudnesnį iszduosiu triubos balsą graudų
Ir prigimties mirsztanczios dejavimą skaudų.
Pažvelgsiu kaip degs žemė, koks dangaus kritimas
Ir koks smarkios prigimties amžins pražuvimas.
Kapai liuosai atverti, iszleis gyvus kunus,
Ir sustos vienoj eilėj kilę žmonių sunus:
O Diev's isz dangaus augszczio, debesiuos padėto,
Tarp perkunų nužengęs sudys visą svieta.
Iszgąstį, baime, džiaugsmą saldžiausio jautimo,
Gaunu nog tokios giesmės augszto supratimo,
Sudo dienos supratimo – už jį nēr augsztesnio.
Žmogui jijį apraszyt – nēr daigto drąsesnio.
Tas tiesa, jog kas buvo pasaulėj baisiausiu,
Czionai yra mažomis stipriausios galybės,
Niekas czion žmonių spēkos, nieks marių gilybės. . .
Augszti kalnai, pakalnės, jautrias ausis duokit.
Dangau, žvaigždės, jus mano szį rasztą dabokit.
Aniuolai man pribukit, o jusų stiprybė,
Tegul man inkvep' dvasią, patvirtin silpnybę.
Daduokite pagelbos, ką nog jus maldauju.
Ne dėl savęs, dėl Dievo garbės reikalauju

*

*

*

Dieve, kursai inkurei vislab žodžiu Tavo,
Ir priesz kurį aniuolai lenkia galvas savo.
Kurisai vien tik žodžiu ir noru galingu
Tiek ant žemės parėdei daigtų stebuklingų.
Kuris žvaigždes išvedei iš gilios tamsybės,
Kad tekētu, leistusi ir duotu šviesybės:

Padėk, atsiųsk iš dangaus Tumanapsvietimą,
Uždegk širdį, o laimyk mūsų apszvietimą,
Pastiprik silpną dvasią, teikies iszklausyti,
Idant verksmus pradėtus pabaigčiau sakyti.

*

*

*

Žvylgtelk, žmogau, koksai yr' szios žemės platumas
Žiurėk ką tur jos savyj' rubežių apstumas,
Stebėkis iš pasaulio surėdymo Dievo,
Iš daržų, naszių laukų, iš žaliųjų pievų,
Veizdėk kaip pavasaris gražiai pasirodo,
Kaip vasara ir ruduo skanius vaisius duoda,
Klausykis, kaip kriokdama jurė sujudėjo,
Kurią smarkus užgavo inirszimas vėjo.
Ir tenais- kur daugiausia rodos baisumų,
Kur vilnys uolas daužo nog vėtros stiprumų;
Kur viena virsta po kitai ir tą naudą daro,
Jog per versmių gilumas sunkius laivus varo.
Veizdėk ant augszty medžių per amžius augitų,
Po kalnus kaip vainikais puikiai susoditų;
Ant upių, kurių vanduo tek' srauniai iszlietas,
Ir perskir' karalystes (szalyse) pasaulėj padėtas.
Ant vietų nuo prigimties pagirtai naudingų,
Kur daugel atsiranda turtų reikalingų;
Ant kalnų, kurie kelią debesims užtraukus,
Nog karsztos tvankos žemus szeszėliu deng' laukus
Pažvelgk, kur tvirti murai, kariauna galybė,
Kuri paveik' karalius ir pakel didybę.
Ant laivų, koks czion tavę perim' stebėjimas,
Ant vandens pludurenczia pilį regėjimas,
O jeigu akių tavo silpnybė neleidžia
Žemės krasztus perveizdēt, kiek tik szirdis geidžia,
Surinkk ir vieno kraszto daigtų komażiausių,

— Toliaus bus —

Nesipriesziņk.

Komedija 1 akte.

Lenkīszkai paraszyta Z. Przybylskio. Lietuviszkai sutaisė Selimas.

Ypatos:

Kanaporis.

Magdė, jo pati.

Anielia, jų dųktė.

Balandis, valdytojas restauracijos.

Juozas, darbinikas Kanaporio pardavinycioje.

Morta, tarnaitė.

Viskas atsilieka viename isz Pensilvanijos miestelių.

[Scena perstato kambari, kukliai apstatytų; trejos durys, langas isz dešzinės pusės].

SCENA PIRMA.

ANIELIA, JUOZAS.

[Anielia stovi ant kresės prie lango, kur kabo gardelis su kanarku].

Anielia [žeidžia su kanarku].

.... Paukszel, paukszel, o tu nenaudėli, nori man į pirsztą įžnybti? palaukk, neduosiu tau už tai nė cukraus, nė szviežių salotų.... O-o.... kaip jis sparneliais plesdena....

Juozas [daro atsargiai duris isz kairės pusės].

Anielia, galiu įeiti? Nieko nėra?

Anielia.

Esu viena. Eik į vidų Juozai. [Juozas įeina]. Mama pardavinycioje. Žiurėk – kaip Motiejukas sparneliais plesdena — O!

Juozas [liudnai].

Oi, suplesdens Anielia sparneliais, kaip iszgirs, kokį Motiejuką jai tėvas rengia.

Anielia [neramiai].

Oi-oi, — o kas gi tai per Motiejukas?

Juozas.

Tegul Anielia pirmiaus nulipa nuo kresės, — kaip pasakysiu, gali nupulti ir padaryti sau ką pikta, o asz to nepergyvencziau.

Anielia [nuszoka nuo kresės].

O tai manę Juozas nugąsdino, net man szirdis plaka.

Juozas.

Man nuo dviejų adynų musza, kaip su kaju. Morta buvo šiandien is-
ryto restauracijoje pas Balandį uzbono alaus ir kepsnio dėl mamos — ir te-
nai patyrė, kad Balandis taiso vieną kambarį ant gyvenimo, kad liepė se-
ną kanapą apmuszti nauja cerata, rėmus nuo veidrodzio izspolitoruoti, o
grindis iszmuszti karpetomis.

Anielia.

O tegul sau iszmusza karpetomis, kas man galvoje.

Juozas.

Tegul sau iszmusza? Oi, kad galėčiau, tai jį taip iszmuszcčiau!...
Asz jam apmuszcčiau seną kanapą nauja cerata, asz jį...

Anielia [sulaikydama jį].

Motina szvencziausia, ką, Juozai, šiandien szneki?

Juozas.

Tai Anielia nieko dar nesupranta?

Anielia.

O ką asz turiu suprasti?

Juozas.

Balandžiui užsinorėjo balandėlės. Taigi valo gardelį ant priėmimo
paukztelio. O kaip gardelį izszvalys, Anielią tada į jį pasodys tuoju, be
vieno žodžio. Tada plesdens Anielia sparneliais... arsziau, kaip Motie-
jukas!

Anielia.

O-o-o, ką Juozas pramanė. Persizėgnok tris kartus. Tuoju! Ar
tai asz paukztis, kad duocziausi isisoditi į gardelį — ir tai dar kam? tokiam
senam baldui?... Asz už naszlio neisiu, o kad ir nebutų naszliu — tai jam
ir taip parodyčiau szpygą.

Juozas.;

Bet tėvas jam szpygos neparodys! Po szimts pypkių — kad galėčiau,
tai tą Balandį pasmaugečiau.

Anielia [liudnai].

Juozai — kas isz to bus?

Juozas.

Kas bus! — tas, ką jau seniau mislijau. Senas puzdras apsuko sau gal-
vą su Anielia ir viskas. Mėtė ir mėtė tomis savo pilkomis akimis, kad vos-
tik ant virszaus neiszlindo. O kaip pereitą nedėlią atsiuntė koszeleną isz
verszių kojų su raudonomis litaromis Anielios, pamislijau sau: O — tai ne-
gerai!

Anielia [kaip augszcziaus].

Juozai! — kas isz to bus?

Juozas.

O kas turi buti? Senas vanagas pagriebs jauną balandėlę ir po vis-
kam, Anielia turės restauraciją ir saliuoną. [su ironija]. Bus dailu!

Anielia.

Dieve brangus! Kaip tu, Juozai, gali man taip kalbėti! Kas tai, ar

asz negaliu žodžio dalaikyti? Asz nereikalāju niekeno restauracijos, nė saliuno.... [saldžiai]. Juozai — turbūt užmiršai, ką asz sakiau....

Juozas [nuoszirdžiai].

Asz užmirščiau? asz? aleivienas žodelis, ką sau pasakėme, szirdyje pasiiko. Asz dėliojau dėzes ant lentynų, o Anielia svėrė cukrų pardavinycioje, tuo tarpu, nežinau, kas man atsitiko, pasidarė man taip karszta paskui szalta, paskui vėl karszta, atsistojau kaip kvailas priesz Anielią ir liežiuvi burnoje užmiršau. O turėjau tiek pasakyti! Pradėjau kas žin ką mykezioti, nė szį, nė tą, tai apie dėzes, tai apie cukrų, — ant galo paėmiau tavę už rankos ir suszukau: Anielia, bijokis Dievo, asz vargszas vaikinas, proto daug neturiu, bet myliu tavę, kaip tikrą motiną! Anielia galvelę nuleido, mislyjo ir mislyjo. baimė manę paėmė, gal koki, nieką pasakiau, o gal man pasakys: neszvenok niekų, asz ne dėl tavęs, tu prastas darbinikas, o asz duktė biznieriaus. Bet ne! teip prastai nebuvo. padavei man savo rankelę, užraudai, kaip vysznia ir ty liai pasakei: Juozai, gal Dievas duos kada nors susituoksime! [užsidegęs]. Mislyjau, kad isz džiaugsmo duszia isz manęs iszszoks! Bucziau davęsis supjaustyti, sukapti ant szmotelių. O czia — sze tau, atėjo Balandis, atsiuntė koszeleną ir kepsnį — ir nori man atimti laimę!

Anielia.

Tik nusiramik, Juozai — asz nesiduosiu niekam atsiimti. Tegul jis laizosi tėvams — asz už jo neisiu!

SCENA ANTRA.

JUOZAS, ANIELIA, įbėga MORTA per vyriausias duris.

Morta [greitai].

Gaspadorius ateina su Balandžiu.

Juozas [užpykęs].

Oi-oi — jau czia traukia.

Anielia.

Morta, bijokis Dievo, ar tai viskas teisybė, ką Juozas sako?

Morta.

Szventa tēisybė. Kanapą jau iszneszė į prieangį ir plēszia seną ceratą.

Juozas [kaip augszcziau].

Oi!.... asz nuo jo nuplēszcziau ceratą.

Morta.

Ant rytdienos liepė dėl mūsų iszkepti parsziuką. Tas szyksztuolis žmonėms ant pietų pelus verda — visi tarnai priesz jį, o merga, ką torielkas mazgoja, pasakė, kad jeigu jis ją kada į piktumą įvarys, tai jam puodą ant galvos užmes [klausosi]. Jau eina.

Juozas.

Sudiev, Anielia (atsisveikina ir grįžta — Morta stumia jį laukan). Anielia, laikykis asztriai, pasakyk jam: Nenoriu tavęs, senas balde, ir po viskam. (iszeina).

Anielia.

Pasakysiu jam: nenoriu, o kaip isz to nieko nebus, tai pasiskandysiu.

bet už jo neisiu.

Morta.

Tamista žinai, kad su mama juokų nėra.

SCENA TRECZIA.

ANIELIA, MORTA, įeina BALANDIS, KANAPORIS.

Balandis.

Apie vilką kalba — o vilkas . . . (pertraukia). Taigi — szitą — tą kalbėjome apie guodotiną Anielią (nori jai pabuciuoti į ranką — ji nesiduoda). Kaip Dievą myliu aplankiau szmotą svieta, sukinėjausi ezia ir ten, tai mėsos, tai javų, bet tokios gražios mergaitės — kaip gyvas esu, nemacčiau. (In Kanapori). Jau ta vienturtė, kad nutiko, tai nutiko.

Kanaporis,

O, nutiko. Kalba, kad į manę panaszi.

Balandis,

Isz nosies . . . szitai — e — e! — isz nosies . . . kaip du laszu vandens.

Kanaporis,

Praszau sėstis (sėdasi).

Anielia,

Jeigu manęs tėtis nereikalauja — tai eisiu į pardavinycią.

Kanaporis,

Eik, eik, szirdele.

Balandis (vis kloniojasi Anieliai, kuri norėjo jau iszeiti).

Sudiev — sudiev — graži Anielia. (Anielia iszeina). Koks kuklumas, koki nekaltybė! (Morta gilumoje dengia stalą pietums, klausydama atydžiai, apie ką jie kalba). Juo labiau į ją žiuriu, juo daugiau persitikrinu, kad be jos gyventi negaliu. Brangus Juozai, turi man duoti ją už pacią.

Kanaporis (sunkiai atsidusdamas).

Reikės praszyti pavelyjimo paczos! — O tai kietas rieszutys sukrimsti!

Balandis.

Tikiuosi, jog poní Magdalena ilgai nesispardys. Galiu tą — szitą — pasigirti, kad vertas esu tokios paczos. Sveikata yra, pinigėliai yra, namai, pirmos kliassos restauracija, karvės, arkliai, paukszcziai, kiaulės — kagi man daugiau reikia? paczos! Anielia plaukios pertekliuose, kaip pyragas smetonoje!

Kanaporis.

Tas viskas teisybė. Bet argi tamista nepažįsti mano žmonos? Ji man visados prieszingai daro. Kaip asz sakau: balta — tai ji: juoda — nors tai būtų kaip sniegas. Asz sakau: žiurėk Magde, koks tai gražus szuniukas — o ji tuojau: o tu kur matai szuniuką? — juk tai katinas! . . . Teip — katiną padarys isz szunies, kad tik man pasiprieszinti.

— Toliaus bus. —

Apraszymai.

Pirmi Europos Gyventojai.

Seniai, seniai, priesz Christaus Pono atėjimą, penkios atskalos Arių gentės, turėdamos per siauras ganyklas Azijos kalnynuose, įsiveržė į Europą ir ją visą užliejo. Toms Arių tautomis buvo: Greka-Lotynai, Lietuviai, Keltai, Germanai ir Slovėnai.

Isz tų dvi: Lietuviai ir Grekai su Lotynais, kaip mena mokyti, atėjo į Europą per sziaurinę Turkiją, per Hellespontą.

Keltai-gi, Germanai ir Slovėnai atsikraustė į czion per Kaukazo arba Kauko kalnus.

Isz tų penkių dalių Arių gentės pirmutiniai beveik atėjo European Lietuviai.

Antriejie atėjo Grekai su Lotynais, o radę pakelėj Lietuvų tautas iszstumė jas į sziaurę, in padunojį.

Treti, kaip rodos, atėjo Keltai. Nulipę nuo Kaukazo kalnų, perėjo jie sziaurinę pietinę Rusiją, o norėdami dasigauti į sziltesnę szalį, pradėjo grusties pietų link, į padunojį, o nuo ten toliaus į vakarus.

Paskui Keltus, į kiek laiko, užplaukė Europą ketvirtoji tautą — Germanai.

Nebeto, kad abi todvi tauti, Keltai ir Germanai, nebutų neužkliudę ir nepakrikdę Lietuvų, gyvenanczių placziai abi pusi upės Dunojaus.

Paskiausiejie isz Arių atėjo į Europą Slovėnai, kurie taipgi verždami į pietus, skaudžiausią smugį uždavė Lietuvų tautai.

Istorija da to n'isztyrė, bet jeigu ne Keltai, nė Germanai, tai tikrai slovėnai mūs prosenius nugujo nuo Dunojaus sziaurės link, į pakrasz-

czius Nemuno ir Dauguvos, į szalį tuom laiku pilną pelkių, ir klampyniu, į szalį szaltą, ir nepraeinanus miszkus.

Apsigyvenę mat paliai Dunojų, ant pat tako, kuriuomi Azijos gyventojai traukė į Europą, mus proseiniai, kaip matome, turėjo labai daug anų paskutinių nukentėti. Pirmutinius Azijos ateivius praleido gilyn į Europą, laikėsi padunojį, kol galėjo, pagalios, vienog likos isz ten isztumti ir priversti traukti į szaltus žiemius, kadangi visos pietų ir vakarų szalys jau buvo užimtos per tuos, priesz kuriuos jie pirmiaus nemo-kėjo trauktis gilyn į Europą.

Reikia protauti, jog persikeliant į žiemius, kur kas da ne visos Lietuvų tautos dalys isz padunojo iszsikraustė. Daug Lietuvų ten, ypacz pietinėj dalyj senosios jų žemės, turėjo užsilikti, maiszydamiesi su Slovėnais, Rymėnų ir Grekų emigrantais ir kitais svetimais gaivalais, kurių padunojį niekados nestokavo, ant galo pagalios anos Lietuvų liekanos pakraszcziuose Dunojaus suvis isznyko, kad aną senovės Lietuvų žemię X amžyje, jau po užgimimo Kristaus, užėmė nauji Europos atėjunai, Finų paėjimo, vadinami Vengrais arba Ungarais (jie patys savę vadina Madjarais).

Tokiū tai budu, isz anų penkių giminių Arių kilties matome, da ant daugelio metų priesz Kristaus gimimą, Grekus ir Rymėnus užėmusius pietinę dalį Europos, Keltus užėmusius vakarus. Germanus randame apgyvenusius Europos vidurį, likui sziaurės, Lietuvius gi užtinkame

pakraszečiuose Baltųjų jurių, Slovėnai, atėję į Europą paskiausiai, turėjo pasilikti rytuose, apart tų, kurie veržte išiveržė į pietinę Europą.

Minėme pirmiaus, jog iš anų penkių dalių Arių gentės Lietuviai pirmutiniai į Europą atkako. Paskui juos ilgainiu atėjo ir kitos keturios Arių giminės.

Klausymas dabar, ar Ariai, atėję Europą, rado ten kokius nors kitus gyventojus, kitas gimines, ar jie buvo pirmių pirmutiniai, kurie savo kojomis pradėjo mindžioti žemę pietinės ir vidutinės Europos?

Teip, seniaus mokyti mislijo Arius būesant pirmas Europos gyventojais, bet tyrimėjimai paskutinių laikų parodė suvis kitaip. Mokyti da-

tirė, kad, prieš atėjimą Arių Lietuviu, perdėm visa Europa jau nog senių seniausiųjų laikų buvo apgyventa per žmones iki sziol nežinomos kilties. Zingeidus daigtas, kokiū būdu mokslincziai tai dasekė. Ne senovės rasztuose jie apie tai iszskaitė, nes rasztų ana žiloji gadynė nepaliko, tik žemej iszkasti daiktai: akmeniniai-titnaginiai padarai ir ginklai, senovės žmonių kaulai ir kitos liekanos pertikrino tyrinėtojus, kad senojoj Europoj gyveno kitąkart pusiau laukiniai žmonės, kurie nepri gulėjo prie Arių gentės: apie arimą ir sėjimą nieko nežinojo, o užsiiminėjo tiktai medžiokle ir žvejone.

(Toliaus bus).

Angliakasyklos.

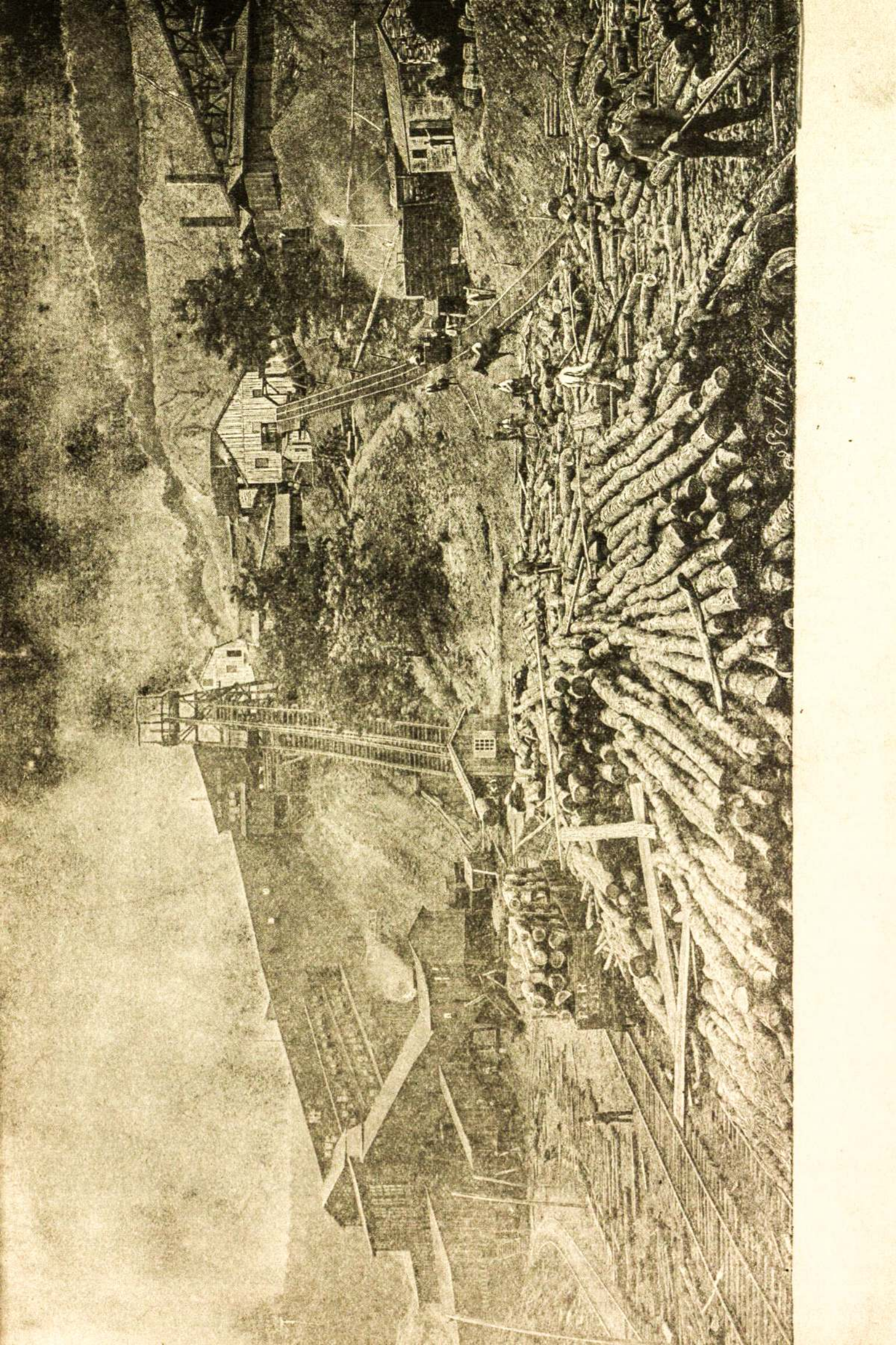
Duos Dievas, paskiaus kada apraszysime Tėvynės sistematiszkai Amerikos lietuvius: uždėjimą lietuviszkų kolionijų, gyvenimą lietuvių, jų užsiėmimus, darbus. Kol tai į stengsime, szį kart bus neproszali kiek plaziaus apraszyti apie akmenines anglis ir darbą anglių kastynėse. Tas bus dideliai zingeidus dalykas ne vien dėl Amerikos, bet ir dėl Europos lietuvių, kadangi daugiausiai mūsų brolių Amerikoj dirba prie angliakasyklų.

PRADŽIA ANGLIU.

Visi žinome Lietuvos durpines. Kokia yra tų durpinių pradžia? — Ir tai beveik visi žinome: balos, pelkės, plynės, daubos, kuriose nuolat dvoksta pustantis vanduo; ten tai auga tirsztai maurai ir žolės, kurios metas į metą pusta, jų victą auga nauja muarų plėvė ir vėl pusta ir gu-

la ant pirmosios... tokiu būdu, ilgainiu, susideda storas sluogsnis, kurį pavasario vanduo nesykį padidina užneszdamas ant jo medžių puvėsius, szakas ir szej visokius szapus. Per ilgus metus tas augalų sluogsnis susigulėjęs pavirsta in durpą.

Kokia yra pradžia anglių? tokia jau, kaip ir durpos. Sluogsniai akmeninės anglies taip pat susideda isz supuvusių augmenų: muarų, žolių ir medžių, ką per padidinanczius stiklus aiszkiai galima užtėmyti. Beja, mainieriai apie tai gerai žino, nes nekartą atrado anglyje suakmenėjusį paparczio lapa, kurį gryna akia galima pažiti. Antra vėl, iszėmus anglies sluogsnį iki žemei, mainieriai visados randa molį, o tame molije aiszkiai da užtėmija iszsikerojusias senovės augmenų szaknis, lyg juodus siulelius, szen ir ten susivijusius

kurie sziandien, žinoma, jau yra pu-
vėsiais.

Tie augmenų sluogsniai, acziu vi-
sokioms žemės permainoms, likos už-
neszti stora žemės, kartais ir akmens,
pluta, kurios svarbumu suspausti,
per ilgą laiką sukietėjo, pavirsdami
į akmeninę angli.

Pagal tai, kaip seniai anglys po že-
me guli, ir pagal tai, kaip stora že-
mės pluta ją slėgia, anos labjaus ar
mažiaus sukietėjo. Taip ir dalina
paprastai anglis: į kietas (anthracite)
ir minksztas (bituminuos).

KUR ANGLYS RANDASI.

Anglys randasi kiekvienoj dalyj
svieto, ir beveik kiekviena platesnė
vieszpatystė turi savo anglių kasyk-
las. Teip, padėkim, Anglija turi
11.859 keturkampes mylias anglies;
Prancuzija 2.000 mylių; Vokietija
2.000 k. m.; Austrija 1.800 k. m.;
Maskolija į 25.000 k. m. Suvienytų
gi Amerikos Valstijų anglių laukai
apima į 200.000 k. m. Amerikoj
randasi kaip minksztosios, taip ir
kietosios anglys. Minksztųjų
anglių plotai yra sekantiejie: laukai
Virginijos ir S. Karolinos; Alabamos
ir Ohio; Michigan valstijos; Indija-
nos; Illinojaus ir Kentucky ir lau-
kai viso vakarinio kraszto.

Kietosios gi anglys daugiausiai
randasi rytuose, ypatingai: Road
Island'e, Naujoj Anglijoj ir vidurinėj
Pennsylvanijoje, Alleghanų kalnuose.

Anglys Naujosios Anglijos dėl ku-
ro yra per kietos (graphitic anthra-
cite), mažai anų yr ir dėl tos
priezasties menkai kasamos. Užta-
tai Pennsylvanija gali pasigirti savo
kasyklomis anglių, kurios yra didžiū
didžiausios ant viso svieto ir atnesza
metas į metą 100.000.000 dolerių.
Pennsylvanija leidžia savo anglis
placziai po visą Ameriką, o apart to

DARBAS KASTYNESE.

Angliakasyklų kumpanijos arba pa-
vienės ypatos—kapitalistai, kurie nori
užvesti kasyklas anglių, pirmiaus
isztiria gerai vietą, kurioj nori ang-
lis kasti: žiuri, kaip giliai anglis yra
padėta ir ar daug jos ten yr. Tai
atsiekia su pagelba grąszto, prie ku-
rio yra prietaisa, rodanti žemės
sluogsnius.

Jeigu randa, kad vieta dėl kasimo
anglių yra atsakanti, tada musza
szaftą (shaft), lyg ir szulinį, kad
prie jų dasigauti. Kalnuotose vieto-
se, jeigu anglis randasi kalne, dasi-
kasa prie jos tiesiog, arba sziek tiek
nuolaidžiai, kasdami tunelį arba,
kaip Amerikos lietuviai isz angliszko
vadina, szliopą (slope). Nekartą
reikia kasti septynis ir asztuonis
szimtus pėdų, kad dasigauti prie ang-
lių sluogsnio, — taip giliai žemėj
jos yra užkavotos.

Dėl kasimo szaftų ir szliopų yra
tam tyezia prietaisos.

Szaftas jau iszimusztas. Reikia pradė-
ti darbą prie anglių. Tada mainieriai
(miners) paėmę savo įrankius—tulszis
(tools): pikį (pick) ir kaltuvą (drill) ir
paraką arba dinamitą leidžiasi in že-
mę tam tyezia padarytame lopszyj,
kurs, mainieriams isėdus, lyg nutru-
kęs puola žemyn. Kadangi žemėje
yra tamsu ir nebutų matyt kur ir ką
dirbti, kiekvienas mainierys, leisd-
damasi žemyn, prikabina sav prie
kaktos deganczią lempukę.

Dailu yra pažiurēt ant dirbanczių
mainierių, kaip jie viduryj žemės su
savo yrankiais tranko uolą, laužo
anglį ir kaip su žibancziomis prie
kaktos lempukėmis, lyg kokios pože-
minės dvasios, vaikszcziuoja isz vietos
į vietą.

Gražu yra žiurėti, bet dirbti sunku

ir pavojinga!

Mainieriai nekasa anglis kur papuolė ir kaip papuolė. Mainų užveždėtojai jiems darbą paskiria.

Ir taip pirmiausiai kasa per angli ilgą volą, kaip ir kelią, kokios 15 – 16 pėdų pločio ir kokią 8 – 10 pėdų angšezio; isz angliszko vadina tai gengvė, (gang – praėjimas). Tokia gengvė tęsiasi kaip kada kelias angliszkas mylias.

Kada tas kelias liekas pratiestu, abiem jo pusėmis mainieriai pradeda imti angli; vienog neima perdēm, nes perdēm didelį plotą iszkasus, į tuszezią daubą pradētų nuo virszaus žemės ir akmens griuti, kas dėl mainierių dideliai pavojinga, todėl jie angli ima tik tarpais, palikdami placzius anglies piliorius (pillars, kurie prilaiko virszų nuo griuvimo.

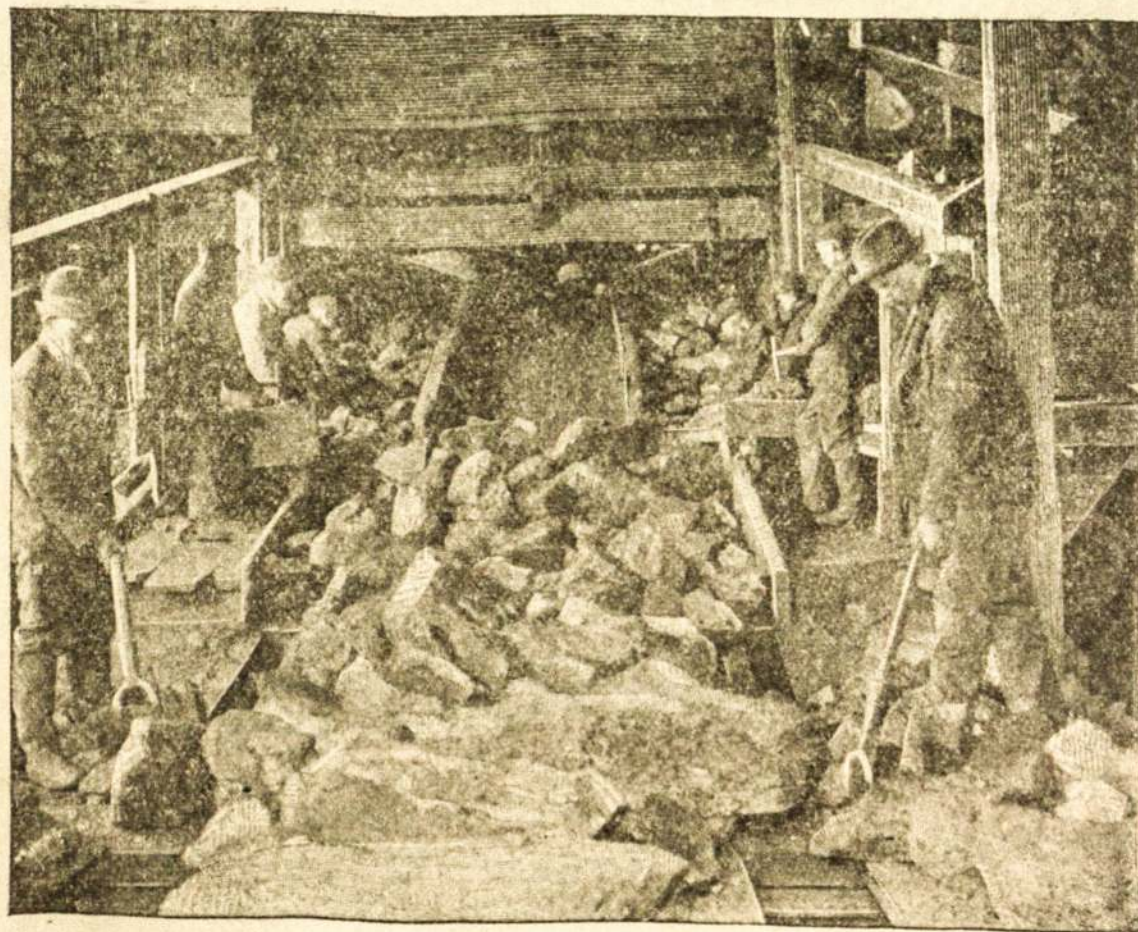
Godžios kumpanijos vienog tankiai liepia mainieriams imti kuodau-

giausiai anglies ir savo godumė apsirinka, nes nekarta perdaug paliuosuota virszuj žemė slugsta žemyn, užgriudama mainas ir, jei pasitaiko, esanczius jose darbinikus. Taip pereituose metuose atsitiko Pittstone, kur žemė užgriuvo 60 mainierių, tarpu tų keletą lietuvių.

Užtėmiję į laiką atsiliuosavusių uolos dali, kad negriūtų, mainų darbinikai paprastai paremia aną ramszcziais [propais]. Kada vienok yra daug griuvanczios uolos, sloga yr taip didi, kad sumuryti akmens neatlaiko, o storiausie medžiai, sloginami, kaip sziaudai susisuka.

Jeigu anglis minkszta, tad ją darbinikai pikiais atliuosuoja; kieta-gi angli turi szaudyti paraku ir dinamitu.

Priskaldę daug szmotų anglių, darbinikai krauna anuos į vežimus [į karus — eurs. Vežimai tie yra paprastos dėžės, pritaisytos ant rėlių [szinų].

Platforme.

Veža juos prikrautus mulai, prie iszėjimo, kur yra pastatytas brėkerys [breaker]. Varinėja mulus jauni pusherniai.

Taip iszrodo angliakasyklos vidurij,

kur nekarta dirba szimtai darbiniku, kur gang'vės — keliai traukiasi į visas puses toli, toli, kartais sukinasi taip, kaip eina anglies gysla, kartais kryžiuojasi, o paskutiniuose laikuo

se, apszviesti elektriškai, duoda mainoms išveizdą kaip ir ulyezių kokio požeminio gyvenimo, kaip ir požeminio miesto.

Darbinykai mainose anglis skaldo ir, kaip matėme, krauna anas į karus, bet anglis tos nėra da ezystos – pylnos yra žemių, akmenų ir akmenukų; taigi valymas anglių ir jų skirstymas atsilieka jau virszuj, ant brekerio (angl. breaker), kurs yra pastatytas ant pat ano szulinio.

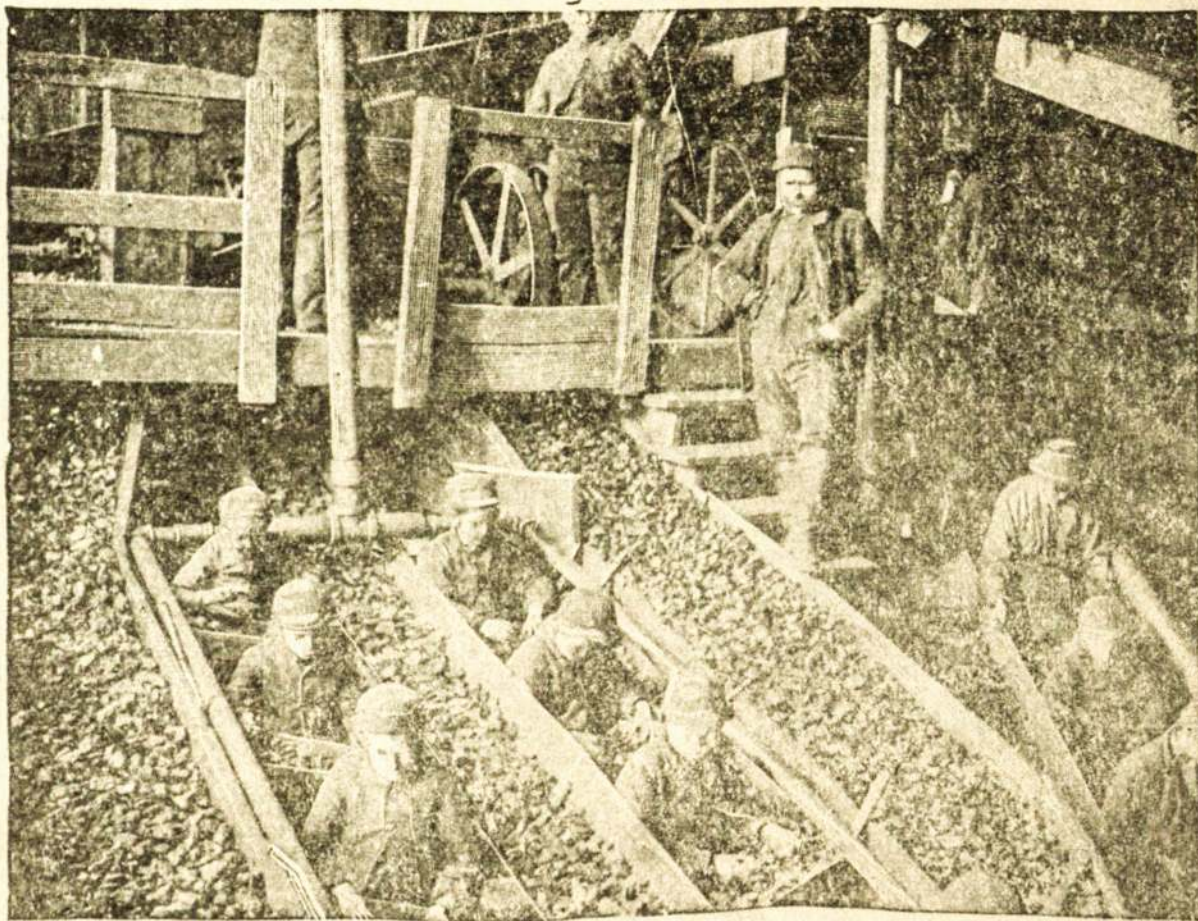
Brekerys, kaip matote išz paveikslėlio ant 13 puslapio, yra tai didelė trioba, sukalta tankiausiai išz lentų, aprukus ir apjuodus nog anglinių dumų ir dulkių. Brekeryj atsilieka visa anglių fabrikacija — ten randasi tam reikalingos maszinos.

Mulai, kaip jau priminėme, priveža pilnus anglių karus prie pat išzėjimo skylės, kur, prikabiti prie brekerio vindų, karai vaszuojausi laukan.

Užėję ant brekerio virszaus, tie karai patys apsiverčia, išzberdami anglis ant pletformės.

Ant pletformės tuom tarpu stovi keletas darbinikų su spatais ir stumia nelygius anglių grumulius tarpu didelių geležinių volų, kurie juos trinszkina savo plieniniais dantimis.

Sutrupytos tokiu budu anglis puola ant dratinių grotų, išz kurių pirmos yra labai retos; stambius szmotus anglies užlaiko, o maži byra žemiaus ant antrųjų grotų, jau tankesnių už pirmaisias ir taip toliaus.... išz paskutiniųjų grotų išzbyra tik

KUR „SZLEITUS PIKIUOJA“.

smulkmenos, sumaiszytos su žemėmis.

Ir taip su pagalba tokios prietaisos anglis buna išzskirstyotos į gatunkus: anglis szmotuose [lump coal], anglis dydžio kiauszinio [egg coal], rieszutinės [chesnut], grikinės [buckwheat] ir t. p. □□□

Išzėjo išz tos maszinos anglis išzskirstyotos pagal anų didumą, bet da neiszvalyotos.

Tuoj bus ir valomos ... Išzkrītę išz grotų anglis puola tiesiog į tamtyžia pritaisytas rymas ir slenka žemyn.

Prie kiekvienos tokios rynos arba lovio sėdi vaikiojai ir renka išz anglių akmenis [pikiuoja szleitus].

Taip perrinktos anglis puola į žemiaus į pritaisytas dideses skrynias ir jau eiti eiti į didelius miestus ant pardavimų.

✓ Lietuviškos žinios.

Susirėmimas mokytinių gimnazijos su maskolių valdžia Mintaujoj. Keno buvo viršus? Daug lietuviskųjų aukų krito už teisybę. Praszalyti mokytiniai nori ateiti į Ameriką.

Prūsų lietuviai nori uždėti Kanadoj kolonijas, geresnėj vietoj neigu kad uždėjo rusinai.

Maskoliai vėl kabinasī prie lietuviskų rogių. — Kaip stovi dalykai mus spaudos. Susiv. peticija ar turėjo kokia pasekmę? Draugystė Želmuo ir jos sanarių darbai.

- ✓ Kražių knygelėje pasakyta, kad tinis vyrizkos gymnazijos, Tichomiskerdynė, atsilikusi anais metais Kra-rovos praneszė mokytiniam, kad, žių miestelyje, tai buvo pradžia vie-nog 25 dienos to mėnesio pradedant, szos karės lietuvių su maskoliais ir mokytiniai turės ateiti į gimnaziją kad toj karė, sykį pradėta su mus znkszcziaus nei paprastai ir kalbėti priešzu, nepasibaigs tolaik, kol mes, maldas; ant rytojaus, mokytiniai susirinko ant paskirtos adynos; įėjo di-neingysime liuosybės. rektorius ir mokytojas katalikas Sta-ponas Miecznikovskis, lenkas, kurie Taigi rugsėjo mėnesij, praėjusiuose metuose, kaip pranesza laikrasz-cziai, atsitiko antras susirėmimas tē maldą . . . maskolizskai. Ant rytojaus, maldą parskaicziaus Miecz-nikovski'ui, direktorius prakalbėjo į mokytinius, jog nog ryto dienos turės skaityti vienas isz mokytinių, ar jis vienog svarbus yra tuomi, kad atsi-norėtu, ar ne. Mokytiniai, kurių liko jau net už Lietuvos rubežių, Lat-skaitlius 140, vienbalsiai atsakė, jog vijoje, o kaujancziaisi nebuvo szį kar-tą paprasti žmonės: isz mus pusės neskaitys. Supykęs direktorius pra-dėjo juos bauginti, jog visus katali- buvo mokinantisi jaunumėnė, o isz kusus iszgys isz gymnazijos, jei jo maskolių — direktoriai, prokuratoriai klausyti nenorės, tie-gi sakydami, ir ministerija. jog mes nelauksime, pakol mus isz-gysi, mes patys mokame iszeiti, visi Atsitikimas buvo toks. 24 d. rug- pasiėmę savo daigtus pradėjo virsti sėjo Mintaujios arba Jelgavos pardė-laukan. Pasidarė didžiausias trucksz-

mas Direktoriūs, išbales kaip popiera szen ir ten szoko, nesumodamas, ką beveikti. Ant galo susiprato Nutvėręs už pakarpos mokytinį S. . . . , kurs buvo durysę įstrigęs, intraukė jį atgal, žvėriszku balsu beszaukdamas, suvadino visus gimnazijos sargus, kurie užrakino duris ir suvarė mokytinius kiekvieną į savo klesą.

Gal mislijate, skaitytojai, kad to gana? Klystate! Nepasikakdinome tuom, kad mumis atliuosavo nog maldos maskolizskos ir nog kinknojimo priesz jų abrozą, nutarėme iszsiųsti apszvietos ministeriui praszymą, idant mums būtų pavelyta melstiesi mūsų motynos kalboje. Pasiraszė ant to praszymo 81 mokytinis; matote, kad ne visi, bet nedelto, kad kiti nebutų norėję pasiraszyti, tikt dėl to, kad laikas buvo trumpas. Praszymą iszsiuntėme, o kopiją (iszraszą), to praszymo padavėme: Tichomirov'ui, Kulbergiui, direktoriui realinės iszkalos, perdėtiniam Liepavos ir Rigos mokslainių, kaip patį paraszėme „k sviedeniju i rukovodstvu“ (dėl žinios ir prisilaikymo). Visame szitame kampe nebėra jau dabar maskolizskos maldos dėl mokytinių, nors dar nei atraszo, nei pavelyjimo nog ministerio nesulaukėme Dievas žino, koks bus jo atsakymas? Duok Dieve, kad pagal mūsų norą, kitonizskai 140 mokytinių katalikų apleistu Jelgava, kadangi tame dalyke apsileisti nėmislijame.“

Teip raszo į Tėvynės Sargą vienas isz Mintaujios mokytiniu.

Nesistojo vienog teip, kaip Mintaujios mokytiniai geidė.

Vienybės korespondentas paskutiniam laike pranesza, jog praszymas

paduotas ant vardo ministeriaus jokios naudos neatneszė mokintiniam. Mokslizska valdzia dar labjaus pradėjo spausti bei persekioti juos iszvarant isz gimnazijos: isz viso skaitliaus 150 mokintinių liko jau tiktai 25. Jausdami savę didei nuskriaustais, iszsiuntė jie vieną laiszką pas poziežių o kitą ant vardo jaunosios carienės. Kiek naudos isz to bus, negalima pasakyki: nog jaunosios carienės tikisi dar sziochio-tokio paramo, nės toji užaugus civilizuotoje szalije pažysta labjaus žmonizskumą, negu patsai caras ir jo tarnai persigėrę sziaurės sziaurkszezios civilizacijos.

Kunigaiksztis Uchtomskis labai iszpeikė savo organe „St. Peterb. Viedom.“ pastelgimą maskolių su Mintaujios katalikizskais mokytiniais, isz kurių daugiausia yra lietuviu.

Keletas isz anų praszalytų isz gimnazijos mokytinių atsiszaukia dar į mus, Amerikiecius, kad mes juos suszelptumem: jie nori atvažiuoti Ameriką ir czion baigti mokslus.

Brangus broliai, pamykite, kad Amerikos szalis dėl lietuvių svetima — jus su savo dvasia pasiszventimo naudingesni gal butumete Lietuvai, begyvendami tėvynėj.

Amerika, kas link ydealų, szalis szalta — czion greit galėtu atauszti ir sustingti jusų karszti jausmai meilės tėvynės, kalbos ir tėvu tikėjimo.

Amerika szalis biznio — kiekviens czion tik apie savę žiuri bet, jeigu jau jus į Ameriką eiti drucziai pasizadėjote ir ēsat pasirenge imtiesi su visais priklumais amerikizsko gyvenimo, nebijokite nieko, drąsiai plaukkite per didmarį, o mes niekszi busim jeigu nepagelbėsime.

▼ Pereitą vasarą vienas isz Prusų lietuvių, buvęs Kanadoj, sziaurinėj

Amerikoj, teip raszē isz miesto Win-
nipeg pas savo draugā i Prusus:

„Kalbējau vakar su valdžios agen-
tu, ponu Carsten, apie gruntavojimą
„Naujos Lietuvos“ Kanadoje. Po-
nas Carsten dumojo, kad tas zemēs
sklypas, kursai guli ant 45 grodo,
nog pietu prie zemēs Minesota rube-
žiuoja, o nog siaurēs pusēs aplenk-
tas yra su marėmis „Lake of the
Woode“, butu naujai Lietuvai labai
pritinkas, jei tik lietuviai to norētu.

Todēl, mieli broliai, meldžiu ra-
szykite pas valdžios agentā ponā Hu-
go C. Carsten, Immigration Office.
i Winnipeg, Manitoba, Kanada. Kad
jus prie gruntavojimo naujos Lietu-
vos Kanadoje savo pritarimą duodat,
tai praszykit, kad manę siųstu tą
zemēs kampā isztyrinėti, ba tas lie-
tuviniškams ir butu pritinkas. Jei
ne czion, tai dar randasi tokių siau-
rėslink kokia 15 mylių nog czion.
Ant rytinio kraszto zemēs „Winni-
peg Lake“ yra didžios plynēs pievų
bei gerų laukų, kur teipojau galē-
tum gauti didi zemēs sklypā ant
gruntavojimo „Naujos Lietuvos.“

Sziczion yra baisiai didi Prērija,
labai graži vieta. Laukinēs lelijos,
rozēs, regelkēs, baltieji bei raud-
nieji dobilai bei vikiai vietose per
žmogaus augsztumą iszaugę. Czion
auga cēdrų bei mahagoniū medžiai,
turkiszkieji kviečiai, o neretai ran-
dasi ir vynuogių.

Visoje Kanadoje pažystu apie 70 lie-
tuvszkų szejmyņu, kurios szian ir ten
iszsisklaidę gyvena. Bet pažystu apie
500 szejminų tėviszkėj, kurie mei-
lija i Kanadā iszlēkti. Ak, kaip gra-
žu tai butu, kad tuos visus asz galē-
cziau ant vienos vietos surinkti.
Jau ir daug triuso bei rasztų esmi
dēl to gruntavojimo Naujos Lietuvos

prismeigēs, todēl meldžiu ir tavēs,
pritart man ir raszyt, nēsa tu perma-
nai geriaus už visus kitus. Minēta-
sis ponas Carsten kožną vokiszkā gro-
matā perstato ir i tikrajā vietā pa-
duoda.

Jei tu ką daugiaus apie Kanadā
patirti norētumei, tai asz visados es-
mi gatavas tav ant kožno klausymo
szirdingā atsiliepinā duoti. Mel-
džiu atraszyt man koveikiausiai, ne-
sa tavo gromatos man labai brangios“.

M. P e t e r e i t i s.

(Isz „N. L. Ceitungos“ N. 65)

Kanada yra puiki szalis dēl zem-
darbystēs ir turi priesz savę ateitį.
Oras ten yra daug szaltesnis nei Su-
vienytuose Valseziuose, tuom pat la-
bjaus panēszus i orā mus tėvynēs.

Kitos tautos jau nog seniai turi ten
suorganizavę savo kolonijas, daug
da vienog tuszczios zemēs yra dēl
naujų ateivių, kuriuos Kanados rēdas
labai proteguoja. Kiekvienas atei-
vis vyriskos lyties, jei yra pilnų me-
tų, gauna nog rēdo už dykā 160 ak-
rų lauko, ir per keletā metų buna
atliuosuotas nog visokių mokeszių.
Per Kanados zemę, ateiviams atsi-
kraustant, juos už dykā perveža.
Kada susirenka tuloj vietoj atsakan-
tis skaitlius pamilijų, pastato jiems
mokslainę ir duoda 160 akrų ant baž-
nyczios.

Rusinių agronomas dr. Oleskov isz
Galicijos užpernai metā važinėjo po
Kanadā, jieszkodamas atsakanczios
vietos dēl apgyvendimo Galicijos ru-
sinių ir aprinko anā piet-vakariniame
Kanados kraszte, provincijoje Alberta,
netoli miesto Edmont. Pereituose
metuose dr. Oleskov jau iszsiuntē i
ten isz Galicijos suvirsz 60 szejmyņu,

o kaip iš Amerikos rusiniszkių laikraszečių matyti, tiems emigrantams gerai einasi.

Jeigu, kaip p. Petereitis raszo, lietuviai galētu gauti žemę prie pat Minesotos valstijos, netoli azero „Lake af the Wood“, arba azero Winnipeg, tai butu neiszpasakytai geras dalykas. Toj vieta butu daug atsakantesnė, nei kad kurią rusinai apėmė.

Mes, lietuviai, seniai kalbame apie uždėjimą lietuviszkių kolonijų ir bandymus jau darėme, — nenusisekė, taigi galima butu pabandyti atkreipti atidą ant Kanados, gal ten geriaus pasisektu, tuom labjaus, kad apsigyvenimo iszlyges yra gana lengvos.

— Užstojus žiemai vėla pakilo klausymas apie roges. Mat pernai valdžia iszdavė paliepimą, kad visi Lietuvoj isitaisyti gudiszkas roges. Žemskiams buvo prisakyta, kad pagavus kur važiuojant su paprastom lietuviszkom rogėmis, jas atiminėtu ir sukirstu. Bet pasiskundus žmonėms į augsztesnę valdžią szis skaudus paliepinas likos atmainytas. Paprastoms rogėmis daleista da važinėti per 5 metus, idant per tą laiką visi pasirupinti pasidirbti gudiszkas roges.

Zemskiai dabar turi daug darbo: kas nedėle turi atsilankyti kiekvienoje kalvėje (kužnioje) ir regėti, kad kas nedirbtų lietuviams paprastų rogi.

Dieve tu mano, mat apie kokius įvedimus ta maskolių valdžia rupinasi!

Ne kad isznaikytu piktadėjystes, ne kad pagerintu žemdarbystę, ne kad pakeltu mieganczią Lietuvoj pramonę, ne kad rupytusi apie žmonių

apszvietimą maskolių urėdai rupinasi apie tai, kad Lietuvoj maskoliszkas roges užvestu!

Užves roges, o paskui kepures, o paskui raudonus burliokiszkus marszkinius, o paskui lieps lietuviams augyti barzdas, o paskui prisakys vien tik maskoliszkai kalbėti, o paskui lieps eit į cerkvę

Na ne! lietuviai, jus supraskite gerai, ką maskoliai su savo užmanymais nori atsiekti, ir nė žingsnio nog savo senų paproczių!

Maskolių ministerija perkratinėja jau klausymą lietuviszkos spaudos t. v. ar daleisti lietuviams spaudyti knygas lotyniszkomis litaromis ar palikti teip, kaip pirmiaus buvo. Neužilgo dasizinosime ir apie galutiną nusprendimą ano teip svarbaus del mus klausymo.

Kas link Susivien. peticijos del daleidimo spaudos, kurią pereituose metuose uszsiutėme ant caro vardo, ar ji padarė ten kokį ispuđį ar ne, to negalime dabar pasakyti, bet kuyga grafo Lelivos, kuri buvo pridėta prie anos peticijos ir szejp iszsiuntinėta po Maskeliją, kaip raszo isz Peterburgo privatiszkaime laiszke grafui Lelyvai isz rėdystės „St. Peterburskija Viedomosti“, kurios jis yra sandarbinyku, padarė ispuđį ant Peterburgo literaliszkos draugijos.

Nežinia tik, delko toj Peterburgo „literaliszka draugija“ (literaturnyje kružki) laikraszečiuose apie tai tyli?

Sanariai Paryžiaus lietuviszkos draugystės Želmuo, kurią uždėjo kadaisi garbės vertas vyras, lietuviszkas filioliogas, a. a. Akelaitis, men-

kai ką gyvuoja, nes tik keletas sanarių prie jos tepriguli.

Akyvesnis vienog dalykas tas, kad sanariai anos lietuviszkos draugystės raszo lenkiszkoj kalboj pieszinius ir vis sinnezia į Ameriką spaudyti.

Pernai lenkiszka „Zgoda“ atspaudino Lietuvos istoriją, prisiūsta nog draugystės „Želmuo“, o szimet vėl spaudina veikalėlį, parasyta Dr. H. Gierzynskio: „W kwestyi Polsko-litewskiej“ — t. y. lenkiszka lietuviszka klausymas.

Tendencija kaip anos Lietuvos istorijos, teip ir dabar szio „klausymo“ dr. H. Gierzynskio yra ta pati, ką ir visos draugystės „Želmuo“, t. y. kad užlaukyti uniją su lenkais.

XI Sus. Liet. Amer. Seimo delegatai nusprendė iszduoti konkursą, del paraszymo trumpos populeriszkos „lietuviszkos grammatikos“ (etimologijos ir sintakso), su kurios pagalba, tikimės, kad nors isz dalies galima bus sudavadyti lietuviszką raszybę, ypatingai pas mus Amerikoj, vartojant aną vakarinėse ir parapijinėse mokslainėse, o jei duosies, greit yvedant, vienodą, pagal tą grammatiką paduotą, raszybę į laikrasztystę ir apskricziai į visą mus leteraturą.

Laikas prisiuntimo konkursinių rasztų yra paskirtas ateinanczių metų Seimas (Octob. mėn. 1897 m.), bet jeigu butu reikalas, galētu buti pailgytu.

RUPESCZIAI.

Pereiti metai.

Pradėjome naujus metus. Seni 1896 metai — priguli jau praeicziai. Yra paprotis kalbėti ant grabo numirėlio apie jo gyvenimą ir nuopelnus. Peržvelgkime ir mes, ką tas numirėlis — 1896 metai — atneszė gero ir blogo žmogui apskritai, o mums, lietuviams, ypatingai.

Pradėsime nuo politikos.

Vienu isz ženklyviausių atsitikimų pereitų metų buvo karunacija caro Maskvoje. Ant karunacijos pribuvo teipgi popiežiaus pasiuntinys, tulas Agliardi. Žinoma, nē karunacija caro, nē pasiuntinystē popiežiaus mums nerupētų, jeigu nebutų užėjęs vienas dalykas, arti surisztas su mūsų reikalais. Sztai nuo laiko karunacijos terp popiežiaus ir rusiszkos valdžios tēsiasi tarimaisi apie įvedimą į

katalikiszka dievmaldystę rusiszkos kalbos. Jeigu popiezius pristotų ant reikalavimo rusiszkos valdžios, tad maskoliams lengviau butų sumaskolinti mūsų brolius, esanczius Lietuvoje. Bet tarimaisi dar nepasibaigė, ir mes tikimės, juog popiezius kad ir tik del vienos naudos bažnyczios nesutiks ant to reikalavimo, teip pavojingo mūsų tautai.

Ant Kubos maisztas priesz Ispaniją netiktai nenusilpo, bet dar įžymiai sutvirtėjo. Yra dabar ant tos salos į 45,000 gerai apsiginklavusių maiszti-nykų, priesz kuriuos Ispanija su savo 200.000 kareivių nieko negali padaryti. Suvienytos Valstijos, prisilaikydamos garsaus principo buvusio savo prezidento Monroe'jaus: „Amerika Amerikiecziams“, slapsta szelpia ku-

biečiau. Vienog atsitiko ant Kubos ir liudni dalykai. Krito du maisztininkų generolai: broliai Jose ir Antonio Maceo, — pirmas isz rankų loenų karvių, antras, kaip sako, per vylių Ispanų. Buvo jie mulatai (maiszyto kraujo: isz juodų ir baltų), buvo tvireziausias stulpais kovos už liuosybę Kubos. Delto Ispanai ir džiaugiasi isz jų smerties, ypacz isz smerties Antonio Maceo. Bet kubiečiai, nors ir neteko tokių gerų vadų, vienog nenustojo vilties iszsiliuosuoti isz po jungo Ispanijos, nes turi ant jų vietos kitus, teipgi gerus generolus.

Ispanams nesiseka ir kitose kolonijose. Pilipiniskos salos, kuriomis nuo kelių szimtų metų valdo Ispanija, teippat pakėlė maisztą. Japonija, kuri nori loszti tokią rolią Azijoje, kokią Suvienytos Valstijos loszia Amerikoje, slapta remia szitą maisztą.

Svarbiu daiktu, kurs per visus metus užėmė atydą viso civilizuoto svieto, buvo skerdynės Armėnijoje. Turkiszka Armėnija guli Mažoje Azijoje, ten, kur susieina rubežiai Rusijos ir Persijos. Armėnai yra krikszczionys, turkai — nuzulmanai. Szitie pastariejie rudenyje 1895 m. pradėjo isz religiszko fanatizmo piauti tulose vietose nekaltus armėnus. Armėnai pradėjo prieszintis turkams; kilo maisztai netiktai paczioje Armėnijoje, bet ir Konstantinopolije. Isz to prasidėjo dar didesnės skerdynės, taip kad paszalinės vieszpatystės tapo priverstos stoti apginime nekaltų aukų turkiszko fanatizmo. Turkija yra taip silpna, kad negali netiktai sustabdyti tų skerdynių, bet ir pervesti reikalingų atmainų valdyme Armėnijos. Jinai yra dabar tokiam padėjime, kokiam buvo Lietuva ir Lenkija pe-

reitame szimtmetyje. Jau ji pati saviu nevaldo, bet valdo ją Rusija, Prancuzija, Anglija ir kitos didesnės Europos vieszpatystės, kurios ketina pasidalinti jos žemėmis, ir neužilgo gal sulauksim tos valandos, kad Turkija, kaipo savystovi galybė, taps iszbraukta isz žemlapio svieto.

Indijose atsitiko pereitą vasarą neuzderėjimas ir rudenyje kilo badas. Indijos, kurios per ilgą laiką buvo lyginai svirnu kitų szalių, dabar paczios reikalauja javų isz svietur. Pertat prekė ant javų žymiai paszoko augsztytyn. Lietuviai butų ant to gerai iszėję, jeigu pas juos butų buvęs geras uzderėjimas; dabar gi pasipelnys tiktai tas, kas nuo senovės turi pilnus aruodus.

Pereitą rudenį Suvienytos Valstijos buvo liudininku karszczios kovos tarp aukso ir sidabro. Senovės republikonai ir demokratai, kaip žinoma, persikeitė dabar į „auksinius“ ir „sidabrinus.“ Pirmiejie nori įvesti auksą, kaipo vienatinę mierą pinigų vertės, pastariejie reikalauja, kad ir sidabras butų tokia mierą. „Auksiniai“ pergalėjo, bet „sidabriniai“ neskaito da savo reikalą už praloszta ir tikisi angseziau ar vėliau įvesti sistemą teip vadinomo bimetalizmo.

O Lietuvoje kas atsitiko? — Nieko ypatingo.

Mūsų tėvynė yra spaudžiama ir maskolinama po senovei, mūsų tautiszki darbininkai persekiojami ir kalinama, mūsų rasztai gaudomi ir deginama — viskas teip, kaip ir pirmiau buvo. Vieno tik palengvinimo susilaukė Lietuva nog maskoliszkos valdžios, — statyti naujas bažnyczias ir taisyti senas galima dabar nesiklausus svietiszkos valdžios. Seniau t.y. nuo 1864 metų, reikėdavo tokiems

dalykams praszyti pavelyjimo general gubernatoriaus ir gubernatorių, kurie, kiek įstengdami, rupinosi tik apie sumažinimą mūsų szventinyczių. Laukiama buvo ir kitų palengvinimų. Teip, nemažai buvo raszoma ir kalboma apie sugražinimą lietuviszkos spaudos, bet iksziol to sugražinimo nesulaukėme. Pasklydęs teip pat buvo gandas apie panaikinimą Vilniaus general-gubernatorystės. Isz tos paskalos yra tas tik teisybė, kad Goremykin'as, naujas ministras vidurinių dalykų, buvo įneszęs pereitą pavasari į Vieszpatystės Rodą projektą panaikinimo netiktai Vilniaus, bet ir visų general-gubernatorysczių. Vienog Vieszpatystės Roda neteikėsi net apsvarstyti szitą įneszimą.

Persekiojimas lietuystės neužsilaikė Rusijos rubežiuose, bet persikėlė irgi į Prusus. Tilžės policija su pagelba tulų lietuvių — iszgamų praszalino isz ribų Vokietijos visus lietuviszkus darbinikus, paeinanczius isz didžiosios Lietuvos. Kadangi terp prusiszkų lietuvių retas kurs įgijo ligsziol tautiszką sąmonė, matome dėlto abelną nupuolimą lietuviszkos raszliavos toje dalyje mūsų tautiszkos teritorijos. Prusuose lietuviszki laikraszcziai nupuolė, iszeina nereguliariszkai, iszleidinėjimas knygų beveik pasiliovė. Amerika nog pereitų metų vėl užėmė pirmą vietą tautiszkame lietuvių judėjime. „Lietuva“, „Garsas“ ir „Kardas“, tiesą nedaug paleido į svieta knygelijų, bet visgi daugiau ir svarbesnio turinio, nekai po prusiszkos spaustuvės.

Mūsų laikrasztystėje regėjome tu-las atmainas. Keletas laikraszczijų pērstojo iszeidinėti („Apžvalga“, „Nauja Gadyne“, „Bostono lietuviszkas laikraszctis“), bet ant jų vie-

tos atsirado daugiau („Rytas“, „Kardas“, „Darbinikas“, „Tėvynės Sargas“ ir Tėvynė“); vieni laikraszcziai nupuolė („Varpas“, „Ukinikas“ — szitas dvinedėlinis laikraszctis nebeįstengia jau nė mėnesinių priedų duoti), kiti pasigerino („Lietuva“, „Garsas“).

„Susivienyjinimas Lietuvių Aneri-koje“ per peireitus metus įzymiai paszoko augsztyt. Parupinimas „Kražių Skerdynės“, iszleidimas ir iszsiuntimas pas augsztesnius Rusijos valdinikus gr. Lelivos knygos apie lietuvius, apgarsinimas konkuro paraszymui lietuviszkos granatikos — sztai svarbesni darbai mūsų Susivienyjinimo pereituose metuose. Szalia „Susivienyjinimo“ kilo pernai nauja organizacija — „Draugystė Tėvynės mylėtyjų“, kuri sau už sieki pasistatė szelpti lietuvius, Lietuvoje gyvenanczius, lietuviszkomis knygomis, dovanai dalinanomis; pasiēmė teippat spaudinti rasztus ir pygiai juos pardavinėti. Graži tai yra draugystė ir kiekvienas geras lietuvis turi ją szelpti.

Buvo daug kalbama ir raszoma apie įsteigimą emigrantų namų ir suszaukimą lietuviszko kongreso, bet tie dalykai neįvyko. Sznekoms ir ginczams apie emigrantų namus ir kongresą aptylus, kilo — tiesa, iksziol da privatiszkai — užmanymas pastatymo „Tautiszkų Namų“, kuriuose būtų prieglauda emigrantams, tautiszkas muzėjus, knygynas, spaustuvė ir teatras. Kaip greitai vienog tas gražus užmanymas įvyks, dabar dar negalima spręsti. Gerai būtų, kad szituo dalyku užsimtu „Susivienyjinimas.“

Nors netoli per pereitus metus nužengėme pirmyn, visgi nepasilikome

ant vietos. Pernai atsinaujino irgi tuos barnius, suteiks pažinimą mūsų barniai tarp partijų ir laikrascezių. silpnų pusių ir paragins prie augsztes- Iszto mes džiaugtis tik turime, nes, nių, idealizskų darbų. kaip sako priezodis, per nesutikimus Tegul gi szitie 1897 metai suteikia iszeina į aiksztę teisybē. Laikas yra mums szviesesnę ateitį. vaistu ant visko. Apmalszins jis

R .S—s.

Ko mums reikia.

Kylant szią dien vis labjaus ir labjaus isz tautiszko miego, neatbutinai mums reikia vadovų, pasiszventusių mūsų reikalams, kurie vestu ir auklētų mus atsibudusius dvasioje, kaip naujai gimusius tautiszka. Mes, kurie ēsime atsibudę, juo toliaus juo daugiau reikalaujame dvasiszko maisto, kuris mus silpnus sustiprytų. Nēsant pakaktinai to maisto arba gaurant užnuodytą, nenorēdami skubiai turime mirti. Tuomi dvasiszku pastiprinimu, apie kuri asz ezion kalbu, yra mokslas, kuri mes, lietuviai, prie sziandieninių sąligų galime dagauti vien isz laikrascezių ir menko skaitliaus knįgelių. Bet mes ir isz tos vienintēlēs progos mažai ką, o tankiausiai vysiszkai nieko nesinaudojame. Delkogi tai pas mus teip yra? — delto, kad mes nesuprantame vertēs ir naudos, kokią suteikia skaitytojams naudingi rasztai.

Nekartą taikosi iszgiristi mūsų brolių pasaką: „kas mą isz to mokslo — beje skaitymo — ponu nebusiu ir isz to duonos nevalgysiu“... Vienog tas, kuris kartą pamyli skaitymą, panašiai neatsakys. Lietuvys, kuris neturi jokio mokslo, neužsiima skaitymu, panēszus yra anai smēlei pusty- nēs, ant kurios jokia augmenēlē neauga ir nukritusi drēgnumo rasa permainos nedaro, o pakilęs vējas stum-

do, barsto tą smiltelę isz vienos vietos in kitą, pailsio neduodamas, pakolei nesumaiszo su tvyrtesnēs žemēs dalelėmis, ir ten ji prastoja savo ēsybēs vertēs.

Visiems mums augantiems ir suaugusiems nēra iszsikalbėjimo nog mokslo, nes, sako lietuviszka patarlē, sensti ir mokiniesi. Delto mokytis mumis patiems reikia turēti norą, idant nereikalautume tą priimti vėliaus isz prievartos, su nuskriaudimu savēs, kas neretai pasitaiko.

Dēlei stokos apszvietimo pažintis tautiszkos istorijos isz visų Europos tautų pas mus lietuvius, kaip rodos, stovi ant žemiausio laipsnio, norint Lietuva savo praeitėje yra gana garbinga ir mes turētume didelę garbę, jeigu visi pilną supratymą apie tai pasirupintume ingyti.

Nēra del mūsų lietuvių kitos iszeigos, nēra iszganymo, kaipo tik per mokslą, o tą mokslą, kaip angszcziaus minėjau, galime atsiekti užsiimdami skaitymų. Juo daugiau skaitome, juo didesnį supratimą ingauname, o priegtam kiek tai ramumo beskaitant galima rasti savo kasdieniniame gyvenime!... Už tiesą, kad mes apvers- tume visas tas valandas liuso nog užsiēmimo laiko ant skaitymo, valandas, kurias sziandien pragaiszina- me gyrtibėj kuri mus žudo be mi-

laszirdytės ir stumia į didžiausią panieką ir begalinį aklumą; visai kitoniskai butume nog svetimųjų pagudojami; o kiek grasio užsiliktų priemusių? . . . Didžiausia priežastis, kuri laiko mus kilpose tamsybės, yra mus paczių nerangumas ir apsilaidimas. Bet isz dalies yra kalta ir augsztesnėji luoma, mūsų apszviestunai, vadovai, kurie da ir dabar mažai rupinasi, kad isztraukti mus galuotinai isz to vargingo kalinio tamsybės ir suvienyti ryszių meilės, broliszkos meilės artymo.

Kuri nebuk vieszpatystė, stodama į kovą su prieszu, telkia kariumenę, priegtam paskiria vadovus. Tada visi draugėje sujungti vadinasi pajiega, stiprybe. Vadovuose yra iszmintis, kariumenėje pajiega. Vadovas nieką nenuveiks be kariume-

nės, ir prieszingai, kariumenė liks sumuszta be vadovų. Pasirengus mumis į tą didelę tautiszka kovą, reikia ginkluotis mokslu ir meile broliszka; be to nematyt laimės ir pergalės.

Ir teip, jeigu mes geidziame labo del savo tebynės ir patys del savęs — tai težusta mūsų tarpe tamsybė, savmeilė ir godulystė garbės! Lai isznyksta vaidai tarpe mus vadovų, lai isznyksta vaidas tarpe mūsų visų, o labjausiai vaidai parapijiniai, kurie dideliai mus gėdina akyse svetimtacių.

Suneszė į draugę mūsų tautiszkas — lietuviszkas spēkas, sustversime didelę tvyrta kariauna su kurios pajiega pergalėsime visas prieszgyntes, bėdas ir vargus.

V. A. Ž.

Kuom buvome?

Ar pamename mes tą gadynę, kada visi lietuviai abelnai be skyriaus vaikszciojo žydiszkuose pantapliuose ir nesziojo juodas apikakles? Pamename, kurgi nepamysime: tai buvo gadyne ponystės ir gadyne pasididziavimo. Bet viskas ant szio svieto mainosi, todėl ir mes velijom atsimainyti. Mes szendien geidziame žemesnio vardo, buti muzikais, t. y. lietuviais, ką priesz deszintį metų ir sapnuoti laikėm uždidelį nusidėjimą. Tuli mūsų intrigantai be atvangos laužo savo galvas, joku budu negalėdami suprasti, del kokios priezasties mes lietuviai paniekinome ponų varda, taip sakant numetėm lenkiszkus batūs, o apsiavėm lietuviszkoms klumpėmis. Taigi asz laikau szendien už

priderystę norint trumpais žodžiais szį dalyką paaiszkyti. Mat buvo teip: szį poniszkuo mes pradėjome atsakancziaus gvildenti ir vis arcziaus prisizurint, užtėmjiome, jog mes nebuvom ponais, ale tik lenkų bernais ir pastumdėliais ir isztikro, ar tai galima buvo vadytis ponais? — dirbti turėjome kaip Afrikos murinai arba mai-nų mulai pas didžturezcius Amerikos, o tik už nuplikusį juoda žiponą. Plyne su tokia ponyste! Statėme jiems bažnyczias, tvėrėme Zviažkus, aukavom savo paskutines spēkas ir galvas butume nesigailėję padėti, o už szią visą geradėjystę apturėdavome „glupi litvin“, ir kitokių biaurybių tuzinūs. Szitai yra priezastis, dėl ku-

rios apleidome savo ponystės augsztą vardą, o griehēmēs už žemesnio muzikiszko, ir szimtą kartų geriaus iszkirtome. Paregėjome dabar aiszkliai, jog nebuvome pirmiaus ponais, ale isztikimais, gerais ponų bernais. Mus kantrybė pervirszino viska, nes sziokiame bernavyme iszgyvenome per 500 metų, kaip rodo istorija. Bet priežodis sako, jog gilu su dugnu ir platu su krasztu, — taigi ir mūsų pasibaigė saikas kantrybės bei gerumų ir mes pasiryžome savo ponus pamesti. Mes norėjome, ydant mūsų ponai suteiktu

mums prigulinczias tiesas, o kad jie nepristojo ant paduotų mūsų iszlygų, mes savo Land Lord'us apleidome, nekeldami jokių riksmų. Žinoma, ponai tuom ne pasikakino, jie pradėjo iszrast biauriausins ant mūsų iszmislus: mes, girdi, nog jų atstoję kitiems pardsiduodame ir norime parduoti jų „Ojezizną“ bet melagystės uiekas nepaiso: jug jus poneliai patys kalti užtai, kad nenorėjote su mumis apsieiti kaip priguli. Tokia istorija.

Susiprates naujalenkis.

Ar lietuvyste gali buti pati nog saves?

Daugumas mūsų Lietuvių apsieinama su lietuvyste, kaip jurinikiai ant plaukianczio bei siubuojanczio, laivo arba troptinikiai traukdami savo botą viduriu Nemuno: ne tiek dirbame, kiek rėkiame ir keliamo savo alasą. Mes szendien žinome aiszkliai, jog esame lietuviais ir szį žodį: lietuvis, lietuvystė, pagavome kaip pirszliai jauną marezią ir susėdę lietuvystės vežimą, tarsi gauja veselinikų rėkiame, kiek tik isznesza mūsų gerklės. Atmykime, kad mūsų svodba turi norint vieną kartą pasibaigti, laikas mumis jau eiti prie darbo, nes priežodis sako, kas rudeni baliavoja tas pavasarij elgėtauja. Mes neturime pasikakytį tiktai vardu žmogaus, nes žmogus be darbų yra numiręs. Del paveizdos asz privesiu vieną faktą isz kylanczios mūsų lietuvystės. Po XI, „Sus“ seimui tapo apgarsyta, jog per bėganczius 96 m. užsimokėjo metinės į „Sus.“ suvirszum 2000 san., bet tikrų sanarių, kurie mokėjo visas prigulinczias mokestis, ten buvo truputį suvirsz 800. Na ir kas ezion per prie-

žastis? Dėl ko tai teip mūsų dalykai eina? Delto, jog mes norime atlikti savo tėvynės darbus tiktai vardu lietuvystės, mūsų kalbom, bei pasigyrimais. Kaip prie kiekvieno triobėsio, norint jį priderancziai subudavot reikia medegos, teip ir „Sus.“ negali buti patsai per savę be gerų sanarių, neužtenka mums vardo, kad vadyti savę lietuviu, o nieko neveikti dėl lietuvystės. Neužtenka tiktai neszioti „Sus. Vytį“ ant savo krutinės, bet da prietam reikia užsimokėti visas prigulinczias mokestis, veikia darbūtis ir t. t. Atmykime, broliai, jog ant mūsų „Sus.“ stovi visas lietuvystės pamatas, nes kur vienybė, ten yra ir stiprybė, bet tuli mūsų broliai prisiraszo prie „Sus“ tiktai dėl vardo, užsimoka 50c. ir protauja, jog yra amžiniais „Sus.“ garbės sanariais. Atmykime ir insitėmykime, kad norint mūsų butu tukstancziaiprie statymo muro, bet be plytų ir kitokios reikalingos medegos, mes nieko nenuveiksime.

J. Svetys.

Susivienijimo reikalai.

T ė v y n ė, Sus. L. A. organas, szįmet likos daugiaus kaip dvigubai padidyta. Formatas padalytas. Popiera puiki. Litaros gražios.

Intalpa Tėvynės nekas iszkirstyta in kelias dalis:

Pirmoji dalis literaliszka, kur taipysies puikios eilės, apysakos ir dramos, isz kurių galės pasinaudoti ir musų teatraliszkos draugystės.

Antrojoj dalyj eis visokie naudingi apraszymai, kuriucs, ant kiek galėsime, stengsimės padabyti paveikslėliais.

Dalis trecioji. „musų rupeseziai,“ kalbės apie mus vargus, bėdas, prispaudimus, apie musų lietuviszkus reikalus

Tohaus eis „lietuviszkos žinios,“ surinktos per visą mėnesį isz visokių szaltinių.

Bibliografiszkoj dalyj paduosime kas mėnuo. kokios praėjusiam mėnesij iszėjo naujos knygos, apraszdami žymesniųjų intalpą.

Žodziu sakant stengsimės rinkti Tėvynėj svarbiausius ir naudingiausius dėl lietuvių apraszymus ir žinias.

□ Prie galo eis Tėvynėj Susiv. reikalai.

Spaudysis Tėvynė szį metą Sheandoryj, spaustuvėj Garso.

XI Susiv. Seimas pernai nutarė, kad Tėvynės spaudinimą atiduoti tai isz lietuviszkųjų spaustuvių, kuri atspaudys ją už pigesnę prekę. Taigi Garso spaustuvė apsėmė spaudyti Tėvynę, daugiaus kaip dvigubai padidyta ir ant daug geresnės popieros, dėdant daug geresnį apdarėlį, tik už 43 dor. ir 25 c. už numerį,

o skaitant su susiuvimu ir expedicija, (iszėmus kasztus pacztos). Tokiu budu padidytos Tėvynės spaudinimas pareis szįmet Susiv. pigiaus, nei pereituose metuosi.

Garso iszleistuvė apsiėmė iszleisti teip pigiai Tėvyne su iszlygą, kad butu Garso apgarsinimas 6 colių talpinamas už dyką.

Kadangi norėjome iszleisti Tėvynę ant kuopuikiausios popieros, tad užmokėjome Garsui isz virszaus už be nedaugio 3 mėnesių darbą, \$ 120, dėl nupirkimo kokios norėjome popieros 5 numerams, „Tėvynės.“

Kadangi vienam surazyti per mėnesį knygą yra per sunkų, o prie visokių kitokių užsiėmimų, tiesiog negalima; todėl praszau gabesniųjų brolių, ypatingai Susiv. sanarių, kad Tėvynės rėdystę, ant kiek galėdami, szelptumėte rasztais. Tikiuosi, kad szis mano atsiszaukinas szįmet nepasiliks bergždziu, kaip tai pernai buvo.

Pasargos del S. A. L. sanariu.

P a s a r g o s: 1. Sziuomi pranezame kuopai 40 (Brooklyn' E. D.), kad posmertinę a. a. K. Kilegevycziai negalime iszmokėti, kadangi nebuvo pilnu „Sus.“ sanariu. Mes Cen. „Sus.“ kom. negalime peržengti tiesų konstitucijos, nes už viską reikia atsakyti ant metinio delegatų seimo. 2. Persergime visas draugystes ir kuopas prigulinczias prie Susiv., kad butu atsargesnės su pinigais, siuncziamais į Susivienijimą. Faktai mokina, kad net ant isztikimiausių vyrų neprivalote per daug atsidėti.

Kelissyk jau atsítiko, kad sudėti per Susiv. sanarius pinigai nebuvo suvis prisiųsti į Susiv. kasą arba buvo prisiųsti per vėlai, kada jau draugystė buvo iš Susiv. išbraukta arba suspenduota, nes mat isztikimas jus kuopos virszinykas arba kasierius, kuriam jus pavedėt tuos pinigus išsiųsti, laikė juos pas savę, ir iš jų naudojosi, o pagaliaus, tuos pinigus išleidęs, suvis pas Susiv. kasierių nesiuntė. O kas iš to turi skriaudą? — jus, sanariai, nes, neprisiuntę pinigų į laiką nustojate tiesos prie gavimo posmertinių.

Kad patys savęs neužziurite, ant central. komiteto nepurykite, jeigu

tokiame atsítikime kurs iš justų draugų negavo arba negaus posmertinės.

3. Pamykite, kad siuncziant pinigų į Susiv. siuncziasi visados ant vardo kasieriaus, o ne prezidento.

4. Kad Susiv. vice-prezidentas nebutu renkamas tiktai dėlto, idant neziotu tą garbingą vardą, bet idant kame nors ir jis da padėtu Central. komitetui darbuotis, meldžiame, kad kuopos, draugystės ir pavieniai sanariai su visais menkesniais Susiv. reikalais kreiptusi prie jojo, vice-prezidento, (kaip tai buvo laike prezidento ligos).

Skaitlius pilnu sanariu pabaigoj 1896 m., yra tas:

1. Union City Conn., kp.	54.	32. Shamokin, Pa, kp.	36.
2. Mahanoy City, Pa, kp.	57.	33. Plymouth Pa, szv. Juoz.	15.
3. Philada, Pa, dr. szv. Juoz.	72.	34. Terreville, Conn, kp.	5.
4. Scranton, Pa, kp.	21.	35. Shenandoah, Pa, kp.	19.
5. Philada, Pa, kp.	41.	36. Plymouth, Pa, dr. Vol.	9.
6. Cleveland Ohio, d. s. Jg. kp.	72.	37. Cencinati, Ohio, szv. Kazim.	5.
7. Northampton, Mass. kp.	19.	38. Yonkers N. Y., kp.	13.
8. Plymouth, Pa. dr. szv. Kaz.	61.	39. Travers City, Mich, kp.	13.
9. Pittsburg, Pa, kp.	42.	40. Warehous Point, Conn, kp.	6.
10. Detroit, Mich. kp.	25.	41. Brigeton, N. J., kp.	10.
11. Pittsburg szv. Juoz.	19.	42. New-York City, kp.	7.
12. Elizabeth, N. J. kp.	35.	43. Boston, Mass, kp.	2.
13. Pittston, Pa. kp.	46.	44. Richmond, Va. kp.	3.
14. Homstead, Pa, dr. szv. Juoz.	19.	45. Mc Kees Roacks, Pa, kp.	14.
15. Athol, Mass. kp.	33.	46. Wilkes-Barre, Pa, kp.	48.
16. Mahanoy Plane, Pa. kp.	12.	Viso labo pilnų sanarių pabaigoj praėjusių metų buvo:	1155
17. Newark, N. J., kp.	17.		
18. Brooklyn, N. Y., kp.	42.		
19. Ansonia, Conn, kp.	17.		
20. Forest City, Pa, kp.	67.		
21. Chicago, Ill, kp.	5.		
22. Luzerne, Pa, kp.	23.		
23. Waterbury, Conn, kp.	33.		
24. Carbondale, Pa, szv. Sta.	14.		
25. Edvardsville, Pa, szv. Ant.	6.		
26. Baltimore, M. D., kp.	39.		
27. Gleen ir Wanamie, kp.	21.		
28. Amsterdam, N. J., kp.	8.		
29. Pittsburg, dr., Vytauto.	21.		
30. Brighton, Mass, szv. Juoz.	9.		
31. Hazleton, Pa, kp.	11.		

Pasarga.

Czionaĩ yra apgarsyti tiktai pilni sanariai užsimokėję pos. už 96 m. pilnai. San. neužsimokėję prideranczių užmokeszių į Susiv. liekasi suspenduoti ir jeigu po apgarsinimu Tėvynėj neužsimokes iki 15 d. Vasario (February) bus išbraukti iš Susiv. knygu, bet kurie san. užsimokės visi aukszcziau minėtam laiku užvilktas mokestis, bus atgal priunti į Susiv. Centr. Susiv. Komitetas.

Sanariai prisirasze nog 1 gruod. iki 1 saus.

Northampton, Mass, prie kp.	
1. Juoz. Motckaitis	1.00.
Elizabeth N. J. prie kp.	
1. Juo. Kvarasiejus	50.
2. Ant. Vaisznoras
3. Ona Goleseviczienė
4. Ign. Dailidunas
5. Ant. Petruszkeviczia
Wanamie Pa. prie kp.	
1. Andr. Prakapas	25.
2. Ant Bijunas
3. Ad. Gudaitis
Union City Conn. prie kp.	
1. Jon. Zemantauckas	25.
Philada Pa. prie kp.	
1. Jurg. Mudris	25.
Mahanoy Plane Pa. prie kp.	
1. Marė Vilkaitienė	1.00
2. Agota Przigackiene	1.00.
Baltimore M. D. prie kp.	
1. Petras Vaitkunas	1.00.
2. Marė Matczeskienė
3. Marė Valinckiutė
4. Marė Karalienė

5. Vincas Urbanaviczia	
Pittsburgh Pa prie kp.	
1. Magdė Kapturauckienė	1.50.
Pittston. Pa, prie kp.	
1. Alzė Valaitienė	50.
2. Juoz. Jukneviczia
3. Petronė Juknevicziene
Shenandoah, Pa. prie kp.	
1. Vincas Stagaras	1.00.
New York City N. Y. prie kp.	
1. Vincas Brazaitis *)	50.
2. Sta. Brazaitis
3. Marė Narbutienė
4. Vincas Degutis
Persikėlė isz Ontonogon Mich. į Pittbrg kp:	
1. Jul. Dirmantaitė.	
2. Pov. Dangvickas.	
3. Kat. Danovickienė.	
Naujai suspenduotos kuopos: 1) Thorp Wis, kuopa; 2) Hazen. Ark. kuopa.	

*Į nebuvo garsyti *og mėn. Rugs. 1896 m.

Stovis kasos.

Gruodžio (Decemb.) mėnesij įnešė į kasą:

Dieną 5	Richmond kp.	4.50.
" "	S. St. d. Carbondale.	10.50.
" "	Waterbury, Conn,	27.95.
Dieną 10	Bridgeton, N. J. kp.	4.20.
" "	Kn. Vt. dr. Pittsbrg.	18.15.
Dieną 15	Chicago Ill. kp.	24.10.
" "	Szv. Juoz. dr Phila.	50.
" "	Newark, N. J. kp.	10.15.
Dieną 18	Terrvelle, Conn. kp.	3.75.
" "	Ansonios, kp.	12.00.
Dieną 21	Volon. dr. Plym.	6.75.
" "	Vyt. dr. Boston,	5.65.
" "	Mahanoy City kp.	42.35
" "	Forest City kp.	49.20.
Dieną 23	Athol Mass. kp.	9.90
" "	Broad Brook, Con. kp.	1.50.
" "	Pittsburgh kp.	15.15.
" "	Philada. kp.	29.05.
Dieną 29	Kn. Burba	3.05
" "	Detroit kp.	9.30.
" "	Travers City kp.	10.40.
" "	Szv. Kaz. dr. Plym.	43.25.
" "	Scranton kp.	15.60.
Dieną 30	Sz. Juoz. dr. Pittsb.	15.80.

" "	Homster N. J. kp.	10.00.
" "	Northampton kp.	24.80.
" "	Union City kp.	45.60.
" "	Elizabeth Port kp.	24.25.
" "	Philada. Anskaitis	1.80.
" "	Szv. Juoz. dr. Phila.	48.75.
" "	S. Juoz. dr. Homstead	14.75.
Dieną 31	Mahanoy City kp.	1.50.
" "	—	75.
" "	Brooklyn N. Y. kp.	405
" "	Mahanoy Plane kp.	14.80.
" "	New York City kp.	5.00.
" "	Yonkers N. Y. kp.	3.75.
" "	Szv. Juoz. dr. Borg M	8.55.
" "	Shamokino kp.	25.80.
" "	Hazleton kp.	7.80.
" "	Scranton kp.	1.50.
Dieną 5	Newark N. J. kp.	4.80.
" "	Sausio	
" "	Szv. Juoz. Plymouth	11.25.
" "	Pittston kp.	32.25.
" "	Baltimore M. D.	11.75.
" "	Shenandoah kp.	12.15.

Viso labo Gruod. mėn. inėjo 69840
Lapkr. „ buvo inėjė 13020

Spalių „ „ „ 8830
Seimas kasoj rado — 147190
2388.80

PO SEIMUI ISZMOKETA:

Lapkr. 17. Aukų A. Rėkliui 375
.. 26 už postelkarter, kopertus ir
popierą proz. kasier. ir sekret.
ir už a. tresų spaudimą. 23.80
Gno 4. 3 Alga už pereitus metus
sekretoriui. 75.40
.. 4 Aukų A. Rėkliui 20.
.. 17 Posmertinė J. Skinčio Union
City 15000
.. 29 Spaustuvei Garso už spaudi-
nimą Tėvynės 1897 m. ant
rankos. 120.00
27195
238880

Kasoj lieka: 2116.85

Biblijografija. Paskutinia-
me laike iszėjo sekancijos naujos
knygos:

1. **P a d ē j i m a s** l i e t u v i ū
t a u t o s R u s ū v i e s z p a -
t y s t ē j e. Iszėjo Shenadoryj,
spautuvėje Garso. Yra tai iszguldy-
mas isz rusiszkos kalbės žinomo jau
mums veikalo grafo Lelyvos, kurį
pernai metą Susivienijimas sykiu su
peticija iszsiuntė pas carą ir pas jo
ministerius. Iszvertė grafo Lelyvos
veikalą į lietuviszką kalbą kn. A.
Kaupas, iszdavė kn. A. M. Milukas.

2. **I s t o r i j a** S u v i e n y t ū
V a l s t i j ū A m e r i k o s, iszleis-
ta spautuvėj Lietuvos, Chicago, Ill.

Kalba apie Amerikos gyventojus
da priesz atradimą Amerikos, apipa-
sakojo Amerikos atradimą ir iszdeda
visą istoriją Suvienytų Valstijų iki
szijų dienų Ten teipgi galima rasti
trumpai suraszytą konstituciją Su-
vien. Valstijų.

3. **A p i e** ž e m e ū ir k i t u s
s v i e t u s, jų buvį ir pabaigą.
Knygutė suraszyta labai prieinamoj
kalboj, teip jog kiekvienas gali aną
lengvai suprasti. Sutaisė tą knygu-
tę, pagal Heilperną, Folbą ir kitus,

Szernas. Iszleista Chicagoj, spaus-
tuvėj Lietuvos.

V i r s z i n y k a i. Margas pa-
veikslėlis arba tiesiog apysaka, pa-
imta isz gyvenimo mūsų dienų Lie-
tuvoį. Figuruojanti ypata yra czion
tik viena: pavieto virszinykas Kru-
glodurovas, tipas Lietuvos urėdinyko
valdono.

Spaudinimas apysakos da neuž-
baigtas. Iszeina kaipo priedas prie
Ukinyko, Tilžėj. Paraszė Perkunas.

Užkviečiame visus knygu ir bro-
szurų iszleistojus, kad, teiktusi pri-
siųsti po vieną exempliorių kiekvie-
nos naujai iszleidžiamos knygos į mu-
sų rėdystę, tad mes paduosime savo
laikrasztyj anos ytalpą. Del iszleis-
tojaus tas bus apgarsinimu. —

N e k r o l i o g i j a. D. 20 Dec.
1896 m. persiskyrė su sziuomi svie-
tu a. a. **A g o t a** B o b i n i e n ė,
prigutinti prie Detroit. Mich. Susiv.
kuopos.

Kadangi a. a. Agota Bobinienė da
pasimirė pereituose metuose, kada bu-
vo senos tiesos, t. y., mokestis po 15
centų už kiekvieną mirusį, todėl sa-
nariai Susiv. bus teip geri prisiųst
surinkę po tą 15 centų, vėliausiai iki
paskutinei dienai kovo mėnesio.

Pittsburgo kuopa danesza, kad
ten pasimirė Rožė Puidienė, prisira-
sziusi prie Susiv. kovo mėn. 1895 m.
Kadangi vienog Rožė Puidienė nebu-
vo viską pilnai iszsimokėjusi, todėl
posmertinės negauna. Amžina atsil-
sį jos dusziai. —

Avieta Alexandra, prigulys prie
szv. Jurgio dr. Cleveland. Ohio,
prisiraszė prie „Sus. L. A.“ 19 d.
Vasario 1893 m. pasimirė d. 8 Sau-
sio 1897 m.

Posmertinė iszsiųsta ant rankų vie-
tinės draug. virszinykų.

APGARŠINIMAI.

nsivienyjimas turi del pardavimo
sekanczias knygas:

Kražių skerdyne, 77 puslapiai. Kalba apie tai, kaip maskolinai-kazokai iszpjovė aną met Kražių bažnyčioj katalikus lietuvius, užtat, kad nenorėjo duotsugriauti savo bažnyčios. Kiekvienas gauna dykai, tik turi prisiųst už persiuntimą 5 centus.

Padėjimas lietuvių tautos rusų vieszpatystėje. Knyga, kuri buvo siųsta pernai pas carą. Ruszsk j kalcoj

Prekė..... \$1,00

Budas senoves lietuviu ir zemaieziu.

Paraszyta S. Daukanto..... 50 c.

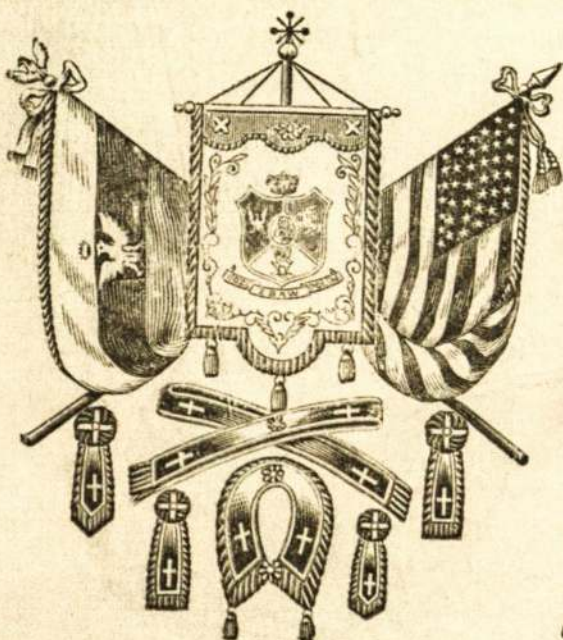
Istorija Europos..... 15 c.

Norint gauti tas knygas reikia kreiptis pas Susivinyjimo knygiu kn. A. Burba.

Jo adresas:

Rev. A. Burba

Plymouth, Luz. Co. Pa.

UŽ SAŽINISZKA IR PUIKU ISZDARBI, ANT PARODOS PO VARDU.

„Koscziuszkos“
Apturejau Sidabrine Medalika.

W. SLOMINSKA,

679 Milwaukee Ave. CHICAGO, ILL.

Paduodu dėl žinios guodotinos kunigi-
jos ir visų Lietuviszkų draugyczių, kad
mano krautuvėje randasi szie daigtai:

*Veliavos, Fuostos, Kvietkos, Zenklai
ant krutines, Lazdos del Marszalku ir tt.*

Parduodu ko pigiau.

Apsteliuotus daigtus padarau isz geriausios medegos ir puikiai, nes per 26 metus praktikos gana tame iszsilavinau.

Kiekvienai šeimynai išpuola išsirasyti nedelinį „Rytą“
aiškiausį ir pigiausį Amerikoje lietuviską laikraštį. Ant me-
tu tikrai 1 doleris. Rasykite ir pinigus siųskite:

**Rytas dolerio
Vertas**

Rev. J. Žebrius John str.
Waterbury, Conn.

Garsas! Garsas! Garsas!

Geriausias ir pigiausias lietuviskas laikraštis
Garsas Amerikos Lietuvių.

Talpina naujausias žinias iš viso šio šio, iš Lie-
tuvos ir iš Amerikos apie darbus ir visokius atsi-
tikimus. Jame prisiskaitysi visokių puikių istorijų.

Garsas iszeina Shenadorij kas suba-
ta, o ant metų kasztuoja tik \$1,20 c.

Kas nematė Garse, tam porą numerių siunczia-
me už dyką.

Garso drukarnia turi geriausias ma-
szinas ir pigiausiai už tat atlieka visokius
drukoriszkus darbus, spaudina tikietus, gro-
matas į Lietuvą, užpraszymus ant veselių,
draugysezių konstitucijas ir tt.

Garso redakciijoje pigiausiai gausi nusipirkti vi-
sokių knygų. Susivienyjimo sanariams **GARSAS**
viską pigiaus padaro.

Garso spaustuvėje spaudinama ir „Tėvyne“.

Adresas toks:

*Garsas Publishing Co.
Shenandoah, Pa.*